48՝Ի ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1057 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱՐԵՔՇԱԲԹԻ 1/14 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1904 7 ՇԷՎՎԱԼ 322 – 1 ՔԵԱՆՈՒՆԸ ԷՎՎԷԼ 1320

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԻՐ ՈՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ԱՌԱՔԼՈՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթիոյ Մեծ ճամբէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր

Մանկունների Էֆքեար

ՀԱՅԱԳԻՐ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیه یومی وسیاسی غزه‌در
صاحبِ امتیازی : اوهانس فریدِ
اداره‌خانه‌سی باب‌عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԳԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Դաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	13 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 դրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ժամանակամից համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՀԱՊԷՇԱԿԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ (13)

ՄԵԿՆԱԲԱՐ ՀԱՅԲԱՅԷ

ԻՆՔՆՈՒՐՈՅՆ ԲԱՐԲԵՐ

Վերջապէս Ջորիները բերուեցան և յորիպ մնները սկսան քեւցնել ապրանքները։ Բեռնաւորման ձեւն ալ զարմանալի է ոչ մէկ տեղ կայ այս ձեւը։ Ջնասուններդ ամէնքն ալ առանց սանձի և պայտի են։ Թամբի տեղ նախ երկամի փայտի մը կցուած կայէ պէլեանի մը դրին։ ասոր վրայ դրուած էր մէկ մէկու կապուած և քանավիցայով պատուած երկու ամերիքանի ծրարներ, որոնք թամբի մը ձեւ կ'առնէին։ Ամերիքանները մերը չէին, այլ Ջորեպանները գնած ֆին թէ՝ իրենց գործը տեսնելու և թէ զանոնք Ատիս-Ապապայի մէջ աւելի սուղ ծախելով բացէն շահ մը ալ ձեռք ձգելու համար։ Ֆինանները, ամէն մէկը քարիւղի մնտուկի չափ հակերու վերածուած, երկուքական հատ բեռցուցին, իսկ աւելի մեծերը նոյն իսկ մէկ մէթր երկայն և մէկ կանգուն լայն մնտուկները մէկմէկ հատ գետնդեցին գրասներու կռնակը։ Ջուանի տեղ չիսատ երկար նեղ կաշիներ քանիցս անցուցին անասունին փորին և մնտուկին վրայէն և երկու Ջորեպաններ երկու կողմէն, մէկ ոտքերնին գետինը և միւսը գրասներուն փորին վրայ, ինչպէս ամրանքն ուժով քաշել որ, խեղճ Ջորին փորը կարծես կռնակին փակչեցաւ։ Այս պատճառաւ ակօսներ գոյացած են Ջորիներուն փորին վրայ, որոնք սակայն այս տաժանքին դիմանալով դիմանալով կոչկոտած են։ Բեռները այնքան սեղմ միացած էին որ Ջորիները պակեցան եան և, ո՛չ մէկ հակ տեղէն չարժեցաւ։

Կէս օրէն ժամ մը ետք ճամբայ ելանք։ Քնաչամ և ուրիշ պաշտօնատներ ողջերթի եկան մեզի և մեր արամադրութեան տակ դրին չորս հապէչական զօրքեր ալ։ Երկու ժամուան ճամբայ կարելի ետք հասանք Քարտանուն գաղաթի մը ստորոտը։ Մեր հեծած և բեռնաւորուած Ջորիներէն գատ Ջորեպանները ամէն հաւանականութեան դէմ ուրիշ անասուններ ալ առած էին, որով անոնց թիւը 40ը կ'անցնէր։ Երբ իշեւանեցանք ներկաները հաշուեցի։ Հապէշական անուններու նմոյշ մը տալու համար, յիշեմ հոս 15 Ջորեպաններուն անունները։ Բայլա (Նէնատին, այսինքն Ջորեպանապետը)։ Լէգհա, Պուրուլա, Շէֆալ։ Գէլաչ, Էտիս, Հիլօ Պուրթաս։ Ադա, Եալվաթա Բայլա, Քապր Մէրիմ, Կոշ։ Զէքեար Թէրատա և Կէդմօ։ Իսկ 14 էսքերներուն՝ այսինքն սպասարկուխոհաբարներուն անունները էին, Հաճի Սուսէֆ, Ճումա, Ահմէտ, Մէհմէտ, Ապտիւրրահման, Ալամօ, Մէհմէտ, Կրատս, Նօրս, Տօ'օպա, Վաք Ղիրա, Պէչէրա Սլամօ և Ապտիւրրահման։

Ասոր ուրիշ ոչ ոք ալ աղքատները քաղաքէ մը ուրիշ տեղ ձրիաբար երթալու համար յաճախ այս տեսակ կարաւաններու սանակցին, սպասարկուներուն Ջրաշխատրոբեմամբ քանի մը հոգի ալ մեզի ընկերացան, որով խումբերնիս 40 հոգի և 40 Ջորիի հասգումարի մը հասաւ։ Երբ իշեւանեցանք ո՛ր մէկը սկսաւ վրան չինել, ո՛ր մէկը փայտ ու ածուխ կամ Ջուր հայթայթել։ Փայտ և Ջուր բերելու գործը քաւական բան մը էր գարձեալ։ Վայրի գաղաններու որջերուն մօտ չըլլալու համար կարաւանները Ջուրերու մօտ չեն իջներ այլ 7—800 մէթր հեռուն, որովհետեւ առիւծը, վագրը գայլը և այլն գիշերանց Ջուր խմելու կուգան։ Հաւաքուած փայտերով վրաններուն չորս կողմը առատ կրակ կը վառի և Էսքէրներն ու սպասարկուները կարգաւ կը հսկեն և միշտ կրակը կ'արծարծեն մինչեւ լոյս։ Այս ալ դարձեալ գաղանները մօտենալը և Ջորիներուն վրայ յարձակիլը արգիլելու համար է, քանի որ անոնք կրակէն կը վախնան և կը փախչին։

Երկար և անպատապին ճամբորդութիւնը նկատի առնելով, գորգեր, չարժուն մահճակալներ, սեղաններ, սեղանիներ և այլն առեր էինք։ կաղամածնիս կատարեալ էր Վրանները հովին ու անձրեւին ուղղութեան բաղդատմամբ կը զետեղուին։ Անձրեւէն պատսպարելու համար բեռները մասնաւոր ծածկոցներով կը գոցուին և զինկոյով կը պատուին արմտիքի և ուտելիքի մնտուկները։ Վրանիս մէջ երբ ներկայ ճամբորդութիւնս կը գրեի, տեսայ որ քանի մը այր ու կին Հապէշներ եկան, ձեռքերնին, գլուխնին լեցուն։ Տրամադրելի եղած զինուորներէն Ապուպէքիր Զավուշ զանոնք դիմաւորեց և ներկայութեանս քերաւ։ Ասոնք խոնարհելով բարեւեցին։ Ապուպէքիր թարգմանի պաշտօն կը կատարէր մեր միջեւ։ Առաջինը մօտակայ գիւղերուն Շումը այսինքն Քեահպեն կամ պեան էր որ «Տուրկօ» կը բերէր։

— Տուրկօն ի՞նչ է որ կը բերէ հարցուցի Ապուպէքիրի որ պատասխանեց։

— Էֆէնտի, Հապէշիստանի մէջ կայսեր զօրքերը կամ հիւրերը ուրկէց որ անցնին, ժողովուրդը պարտական է զանոնք ապրեցնելու։ Ձեր՝ կայսեր հիւրը ըլլալը ամէն կողմ լուր տարածուեցաւ և ժողովուրդը իր պարտքը պիտի կատարէ։

Ընդունելի չուզեցի որովհետեւ արդէն բաւականաչափ պաշար ունէինք, բայց Զավուշը աչքերը չկրնալով զատել կիներուն ձեռքի պարարտ հաւերէն և գլխնուն վրայի արմտիքի կողովներէն, կը ջանար իւրոյ համոզել ըսելով թէ «Այս նուէրները թէեւ ժողովուրդը կը բերէ, բայց կայսեր ապրանքն է, որովհետեւ Տուրկօն արքունի տուրք մը է և բնական է որ կայսերական պատուասիրութիւն մը չի մերժուիր»։

Ընդունեցի չընդունեցի Շումը չընդհակառութիւններ յայտնելով Տուրկօն յանձնեց Ապուպէքիրին։ Մէկ մասը վերբ խոհանոցը գնաց և միւս մասը զինուորներուն և սպասարկուներուն բաժնուեցաւ։ Բերողներուն նուէր տալը սովորութիւն չէ այլ պատուասիրուողին կամքէն կախում ունի։ Բերուածները հաւ, բիւրէի հաց, հաւկիթ մեղր և կարագ էին, կարմիր լաթերով ծածկուած։ Հացերը ցորենէ չեն այլ տեղ անուն խիստ բարակ տեսակ մը հունտէ չինուած։ Աղի ըլլալուն համար չկրցի ուտել և պաքիսմաթը նախապատիւ համարեցի ես։ Զինուորները և սպասաւորները խարոյկին շուրջը բոլորուելով մէկ ժամուան մէջ լափեցին լմնցուցին Տուրկօն։ Հաւին փետուները աղուամազներուն խառնելը, կրակին ցոյց տրուիլը քանի մը վայրկեանի գործ է։ Խոհարար հաճի Եաւսուֆի սամովարը, Աստուա՛ծ տայ, ամէնէն գերազանցն է։ Մորթուած ոչխարին ճրագուն հանգստապատառի պէս բերանը շալեցնելով կ'ուտէր։ Թէեւ այս խոհարարը քանի մը զբօսաշրջիկներու հետ Ափրիկէի ներսերը քսնիցս ճամբորդած, և եւրոպական կերակուրներու անուններ արտասանելու և անոնց իմաստը գիտնալու չափ քաղաքակրթուած և առաջացած էր, բայց սամովարը, քաղաքակրթուելու տրամադիր չըլլալով ոչ մէկ կերպով կրցած էր վազ անցնիլ հում միսէն և ճարպէն։

Վրաններուն տեղաւորութենէն ետք ալ աշխատութիւնները կը շարունակուէին։ Ջորեպաններէն ոմանք գրասներուն փոկերը կ'իւղոտեն, ոմանք հաց կ'եփեն, անձրեւի Ջուրերը գիշերանց չողողելու համար, վրանին չուրջը փոս կը փորեն։ Հաց եփելու ձեւը շատ պարզ և դիւրին է։ Խմոր չինել, թթու խմոր դնել բանալ և այլն չունին։ Հաց չինողին քով մեծ ամն մը Ջուր փայտէ տաշտ մը և մախաղի մը մէջ տեսի ալիւր կայ։ Մարդը քիչ մը ալիւր կը դնէ տաշտին մէջ, ափ մը Ջուր կը թափէ վրան, կը խմորէ և դեռ լոյծ վիճակի մէջ տապակին մէջ կը դնէ, որուն տակը կրակ կը վառի։ Խմորը եփմէ գասայիցի թանձրութեամբ բիտէ մը կ'ըլլայ։ Այսպէս մէկ կողմէն կը խմորէ, միւս կողմէն կ'եփէ։ Քիչ ետք դիտեցի Ջորեպաններուն ճաշը։ Հացերնին մեծ մասամբ կարմիր պղպեղէ քաքրիով կուտեն։ Շուրջանակի նստած կը բանան իրենց գլուխը փաթթուած մէկ «չէմմէդ»ն և անոր տակէն կուտեն լուռ ու մունջ։ Երբ ճաշի չնստած սեսած չըլլայի, այս վիճակին մէջ չպիտի հասկնայի թէ հաց կ'ուտեն, ո՞երկից պիտի գիտնայի։ Բոլորակին վրայ ծածկուած է, բան մը կը չարժի, բան մը կ'ըլլայ տակը, բայց ինչ կ'ընեն, ձեռնածուութիւն է ինչ է յայտնի չէ Այս քողարկութեան պատճառը հարցուցի, բացատրեցին թէ աչքի գալու վախէն Հապէշները կերած խմած ատենին կը ծածկուին եղեր Իրաւ ալ երբ Ջուր սուրճ եւայն կ'ուզէի, սպասարկուն, զանոնք փոխոցուած ապրանքի պէս քղանցքին տակ պահած կը բերէր խմած ատենս ալ «չէմմէդ»ին ծայրը դէմս բանալով ուրիշներուն տեսքէն կ'արգիլէր զիս։ Սակայն այս տաղտուկէն ազատելի ինքզինքս, կրկին կրկին ըսելով թէ դրպանս նազարի առարկաներ կան, կապոյտ ակնոցս կապոյտ ուլունքի դեղ առած եմ աչքի չգալու համար ժամանակին ինքզինքս չարդացնել տուած եմ, և թէ կերած խմած ատենս չպիտի խեղդուիմ եւայն։

Մեր իշեւանած բացատանը շատ գեղցիկ չրջակայ տեսարանները հաճոյալի և օդը մեղմ ըլլալով թէեւ վերանէն դուրս ճաշելը հաճոյք մըն էր բայց ջուրջիններս բոլորը մէկէն վրանին դուռը գոցելով յանձնարարելին գաղտնի ճաշել։ Ճաշէն ետք ասոնց ճանապարհ ոգեւորութիւնը քիչցաւ եւ բայի կրակ վառելու պահակներէն, ամէնքն ալ խոր քունի մէջ թաղուեցան։ Գիշերը քանի արթննայի կը նայէի թէ պահակները արթնո՞ւն են թէ ո՞չ։

ԶՕՐ. ՍԱՀԱԿ ԷԼ-ՄՈՒԷՑԷՏ ՓԱՇԱ
Գուլկարիոյ Օսմ. Քօմիսար

ԳԵՐ. Տ. ԵՂԻՇԷ ԵՊԻՍԿ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԻԶՄԻՐԻ

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵՁՐԱՒՄԸ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

Իմաստուններ շատ հեղ կեանքը ճամբորդութեան մը նմանցուցեր են։ Աշխարհը կ'ըսեն անոնք, մեծ պղոտայ մըն է ու մարդը պարզ ճամբորդ մը անոր մէջ։ Քալել, միշտ քալել, ահա՛ այն է միայն անցաւոր ճամբորդի մը իսկալը այդ աշխարհ կոչուած մեծ պղոտային եղերքն ի վեր։ Այո՛, քալել քալել հանդրուանէ հանդրուան, խանձարուրէն գերեզման։ Դարեր առաջ օր մը իրերու այլազան վիճակները մարդուն ուշադրութիւնը դրաւեցին ու ահա՛ գիտութիւնն ծնաւ։ Այդ օրէն մինչեւ այսօր մարդը իր խէալին հետամուտ քալից շարունակ քալեց գիտութեան պարզուած անծայրածիր սահմաններուն հոգ չէ թէ եղերքն ի վեր։ Ու ամէն յաջորդ սերունդի մարդը իր նախորդին թողած կոյս սահմաններուն վրայ ոտնագրութիւն մը ընելով՝ այսօր այդ անծայրածիր գիտութիւնը իր անհակնալի կարծուած խորհրդաւորութենէն մաս մը կորսնցուցած՝ գիտական աշխարհին հետազօտութիւններուն միակ առարկան եղած է։ Բնախօսութեան կայնն գաղափարներու հսկայ բարեշրջումը բժշկական գիտութեան է՝ տարբական խնդիրներու մասին իսկ, նախնիքներուն տուած գաղափարներուն հետ քաղդատելով։ Լոկ այդ բարեշրջումը տեսնելու համար եթէ կ'ուզէք օրինակի սահմանին տակ առնենք բնախօսութեան է՝ դիւրահասկնալի մասը կազմող «Արիւնի Շրջանը»։ Տեսէք թէ ինչ տարտամ գաղափարներ կը պտտցընէին մարդիկ առնն մը ասոր մասին։ Շնչերակները ոմանք կը կարծէին թէ օդով լեցուած են, մինչ ուրիշներ կը պնդէին թէ ասոնք կը պարունակեն իրենց մէջ տեսակ տեսակ ոգիներ (Spirit)։ Այս ոգիները կ'ըսէին անոնք դուրս կուգան ուղեղին ծակերէն՝ ընդհանուր հսկողութեանը տակ հոգիին (soul) որը ճախուղղակային գեղձին մէջ ըլլալ կը թուէր։ Թէ ինչպէս սակայն այս ոգիները ուղեղին ծակերէն դուրս գալով կարող կ'ըլլային շնչերակներուն մէջ մտնել՝ մութ մնացած խնդիր մըն էր, եւ սակայն հոս ալ ենթակայութիւնը չէր դեղեւիր չինելու համար անտեսանելի կամուրջը ուղեղէն շնչերակները առաջնորդող։ Տաճկերէն մը գիտութիւնը կը ներկայացընէր իրրեւ թանձր քօղի տակ ծածկուած խորհրդաւոր պատկեր մը, ուամէն անգամ որ ան նոր գիւտի մը արձագանգը կ'ըլլար, կ'ըսէր — Ահա խորհրդաւոր պատկերին քօղը քիչ մըն ալ վերցաւ»։ Ու քիչ մը տխուր յետ մը դնելով ձայնին մէջ «Բայց տակաւին այդ խորհրդաւոր պատկերին ոտքերը հաղիւ կրնանք տեսնել» կ'աւելցընէր ան՝ ցուցնելու համար մեզի գիտութեան անեղբութիւնը։ Եւ սակայն խորհրդաւորներու խորհրդաւորը, ու անհասկնալիներու անհասկնալին նոյն ինքն Մարդն է։ Արարչագործութեան գլուխ գործոցն է կ'ըսեն մարդը. գլուխ գործոցները անչուշտ խորհրդաւոր ու քիչ մըն ալ դժուարհասկնալի։ Այսօր իսկ բժշկական ուսանողի մը համար անի անելանելի Լաբիւրինթոս մըն է՝ որուն ալքերուն մէջ տակաւին կը պահուին հարիւրաւոր անլուծելի գաղտնիքներ։ Բժշկական գիտութիւնը կ'ըսեն թէ տակաւին օրօրոցին մէջն է, ու իրօք այդպէս ալ է։ Եւ սակայն յետադարձ ակնարկ մը միայն պիտի բաւէ մատնանշելու ներկայն գաղափարներու հսկայ բարեշրջումը բժշկական գիտութեան է՝ տարբական խնդիրներու մասին իսկ, նախնիքներուն տուած գաղափարներուն հետ քաղդատելով։ Լոկ այդ բարեշրջումը տեսնելու համար եթէ կ'ուզէք օրինակի սահմանին տակ առնենք բնախօսութեան է՝ դիւրահասկնալի մասը կազմող «Արիւնի Շրջանը»։ Տեսէք թէ ինչ տարտամ գաղափարներ կը պտտցընէին մարդիկ առնն մը ասոր մասին։ Շնչերակները ոմանք կը կարծէին թէ օդով լեցուած են, մինչ ուրիշներ կը պնդէին թէ ասոնք կը պարունակեն իրենց մէջ տեսակ տեսակ ոգիներ (Spirit)։ Այս ոգիները կ'ըսէին անոնք դուրս կուգան ուղեղին ծակերէն՝ ընդհանուր հսկողութեանը տակ հոգիին (soul) որը ճախուղղակային գեղձին մէջ ըլլալ կը թուէր։ Թէ ինչպէս սակայն այս ոգիները ուղեղին ծակերէն դուրս գալով կարող կ'ըլլային շնչերակներուն մէջ մտնել՝ մութ մնացած խնդիր մըն էր, եւ սակայն հոս ալ ենթակայութիւնը չէր դեղեւիր չինելու համար անտեսանելի կամուրջը ուղեղէն շնչերակները առաջնորդող։ Տաճկերէն մը գիտութիւնը կը ներկայացընէր իրրեւ թանձր քօղի տակ ծածկուած խորհրդաւոր պատկեր մը, ուամէն անգամ որ ան նոր գիւտի մը արձագանգը կ'ըլլար, կ'ըսէր — Ահա խորհրդաւոր պատկերին քօղը քիչ մըն ալ վերցաւ»։ Ու քիչ մը տխուր յետ մը դնելով ձայնին մէջ «Բայց տակաւին այդ խորհրդաւոր պատկերին ոտքերը հաղիւ կրնանք տեսնել» կ'աւելցընէր ան՝ ցուցնելու համար մեզի գիտութեան անեղբութիւնը։ Եւ սակայն խորհրդաւորներու խորհրդաւորը, ու անհասկնալիներու անհասկնալին նոյն ինքն Մարդն է։ Արարչագործութեան գլուխ գործոցն է կ'ըսեն մարդը. գլուխ գործոցները անչուշտ խորհրդաւոր ու քիչ մըն ալ դժուարհասկնալի։ Այսօր իսկ բժշկական ուսանողի մը համար անի անելանելի Լաբիւրինթոս մըն է՝ որուն ալքերուն մէջ տակաւին կը պահուին հարիւրաւոր անլուծելի գաղտնիքներ։ Բժշկական գիտութիւնը կ'ըսեն թէ տակաւին օրօրոցին մէջն է, ու իրօք այդպէս ալ է։ Եւ սակայն յետադարձ ակնարկ մը միայն պիտի բաւէ մատնանշելու ներ-

---

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՈՐԹՕՆԸ 233

ՔՆԿԷՔ

ԱՅԿԻՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՑ

ՎԷՊ

ՀԱՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԱԿԱՆ ԵՒԱՆԳԵԼ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԴ.

Դաստիարակուհին շարունակելով իր լուզումնալից խօսակցութիւնը,

—Պարագաներ կան, ըսաւ, ուր մարդ որչափ ալ անտարբերամիտ ուզէ, որչափ ալ ինքզինքը զսպել փորձէ, չկրնար սանձ դնել զգացումներուն որոնք կը պատթին ու կ'ոնդվէին մեծ անիրաւութիւններու դէմ։ Ձեր զաւակին և ձեր ընտանիքին եղած նախատինքը այս դասակարգին կը պատկանի։ Մեռցուցին զձեզ և դուք դեռ հոս անհոգ անտարբեր նստած՝ քիչ մը աւելի դրամ շահելու վրայ կը խորհիք։ Դրամը ի՞նչ արժէք ունի. անիկայ ձեռքի աղտի կը նմանի. այսօր կայ վաղը չկայ։ Ի՞նչ բանի կը ծառայէ հարստութիւնը երբ մարդս անով բարեկամին բարիք ու թշնամիին չարիք չի կրնար ընել։ Ես գիտեմ ամբողջ մանրամասնութիւնը ձեզի պատահած այս ծանր չարիքին, ինչպէս նաեւ գիտեմ թէ ո՛վ է անոնց ամէնուն հեղինակը, որ հիմա ձեր միամտութեանը վրայ կը խնդայ քիթին տակէն։

Կայծակեան ցոփուհիին այս գրգռիչ խօսքերէն ազդուելով և բոլորովին կնամարդի չերեւալու համար անոր առիթ, սկսաւ ինքն ալ վրէժխնդրական արտայայտութիւններ ընել Բոլի հասցէին, և սակայն իրականութեան մէջ բնաւ հոգը չէր ընտանիքին եղած նախատինքը. իր ամբողջ սկզբունքը դրամ չահիլ և չծախսել էր։ Պատուախնդրութեան, ուրիշի հետ չափուելու, վրէժ լուծելու սկզբունքները երբեք մուտ չէին գտած իր մտքին մէջ։ Այն պահուն մանաւանդ Կէչկուառէ աւելի գիմացի պէրուհիին հրապոյրովը կ'զբաղէր, որուն սերը կ'արծարծէր իր մէջ աչքը իւրաքանչիւր չարժուձեւին ու հմայքներուն։ Էլէնի գիտնալով իր ազդեցութիւնը արէց վաճառականին վրայ՝ զայն իր վրէժխնդրութեան գործակից ընելու դիտումով,

—Ե՛ս պիտի լուծեմ ձեր վրէժը ե՛ս, ըսաւ կանացի կորովով մը ձեռքը կուրծքին զարնելով։

—Դո՛ւք, գոչեց Կայծակեան հիացեալ շեշտով մը։

—Այո՛, պատասխանեց Էլէնի յուզումն թափէն ոտքի ելլելով. ես պիտի ջախջախեմ ան սրիկային գլուխը, պիտի հակցնեմ իրեն թէ արդարութիւն մը կայ որ ուշ կամ կանուխ կը պատժէ իր դէմ անսատաղները, և սրիկայ պիտի ընեմ միմիայն ձեր սիրոյն համար, որովհետեւ դուք ազնիւ գանուեցաք ինձ նկատմամբ, վեհանձնութիւն ցուցուցիք և ես նոյն չափով պիտի փոխարինեմ ձեր ինձ նկատմամբ ցոյց տուած արտակարգ համակրանքը։

Կայծակեան որ արդէն ոգիթի մը կ'սպասէր իր ջնջողական արարողութիւններուն ձեռնարկելու, իր կմախացած ձեռքերը կարկառեց պէրուհիին ու անոր կակուղ ձեռքերը սեղմելով,

—Երախտապարտ պիտի ձգէք զիս Տիկին ըսաւ, արդէն գիտէի թէ ինչ մեծ հոգի կը կրէք և հիմայ ալ աւելի կը հաստատուիմ իմ համոզումիս մէջ. դուք կին չէք հրեշտակ մըն էք և բարեբաղդ եմ որ ձեր մտերմութեանը և այս ասիճան անձնուիրութեանը կ'արժանանամ։ Միեւնոյն ժամանակ կը խնդրեմ նաև որ դուք հեռու կենաք այդ վատէն. կը վախնամ որ չարիք մըն ալ ձեզի կը հասցունէ և սրիկայ ամենամեծ վիշտը պիտի պատճառէ սրտիս։

—Ինձի՞ չարիք հասցունէ, գոչեց Էլէնի անձնավստահութեամբ մը, ես անոր գլխուն փորձանք մը բանամ որ, բոլոր աշխարհ մատ խածնէ։

Դաստիարակուհին որ հեռագիրէ կը գրգռուէր Բոլի դէմ՝ սկսաւ սպառնալիքներուն ամէն տեսակ տեղացնել անոր հասցէին, առանց որոշ բան մը դգացնելու իր ծրագիրներուն մասին։ Ցետոյ խնդրեց Կայծակեանէն որ տասը ոսկիի մօտ գումար մը տայ, անհրաժեշտ ծախսերու համար։ Սակայն տալու գաղափարին հետ թէեւ հաշտ չէր վաճառականը, սակայն խօսակիցին առջեւ պտրիկ չերեւնալու դիտումով անմիջապէս վճարեց պահանջուածը զոր Էլէնի դրպանելէ վերջ դէպի Բերա մեկնեցաւ, հիմայ ալ աւելի զօրաւոր կերպով հիմնուելով իր վրէժխնդրական սկզբունքներուն վրայ։ Ինկած այս կինը փոխանակ բնակարանը երթալու դէպի Թաթավլայի կողմը ուղղուեցաւ, ուր մանուածապատ փողոցներէ դառնալով, մտաւ փլփլած դռնէ մը ներս որուն արտաքին երեւոյթը կը մատնէր արդէն հոն բնակողներուն խեղճութեան աստիճանը։ Աղքատ յոյն ընտանիքի մը բնակարանն էր ան, ուր պառաւ մը անկիւն մը նստած անվերջ կերպով կը ծխէր. մինչդեռ դեռատի կին մը, հազիւ քսան տարեկան՝ ծիծ ուտար մանկիկի մը, որ շարունակ կը ճչէր։ Էլէնիի մուտքը արտակարգ ուրախութիւն պատճառեց տան մէջ. ուր սովորական խօսակցութիւններէ ետք, Էլէնի տիրապետող դէմքով մը,

—Դեռ այս խեղճութեան մէջ էք ըսաւ, չէի՞ք կրցած մինչեւ հիմայ բան մը իրարել։

—Դիտցածիդ պէս ենք պատասխանեց պառաւը յուսահատական ձեւով մը, ամէն մեղքս վրայ աս լակոտն ալ աւելցաւ որ մինչեւ լուս կը ճչայ. օրական կէս օրայ կամ պէք է, ո՞երկէ առնեմ որու տամ Եւտոքսիան ըսես բանի գործի նայած չունի, ասանկ խեղճութիւն մըն է կը քաշենք կոր։

Պառաւին Եւտոքսիայ ըսածը, մանկիկին ծիծ տուող դեռատի կինն էր, որուն դէմքին դալկութենէն ու փոսը ինկած աչքերէն բացայայտ կերպով կը նշմարուէր անոր անուղղի պակասութենէ տառապած ըլլալը։ Էլէնի պահ մը մտածեց.

—Ձեզի համար միջոց մը խորհած եմ այս աղքատութենէն ազատելու ըսաւ, հարուստ ըլլալը ձեր ձեռքն է, որուն համար երկու բան միայն պէք է ձեզի։ Արթուն գանուիլ և ըսածներս ամենայն ճշտութեամբ կատարել։

(Շարունակելի)

բիներ վերջ սակայն մարդիկ կամաց կամաց սկսան գաղափար մը կազմել թէ արիւնը մարմինին մէջ կայուն դիրք մը ունենալէ աւելի կը շարժի. բայց այս շարժումը միայն ետ եւ առաջ տատանում մը ըլլալ կը կարծուէր աւելի ուշ մեր ինքնագիտակցութեան մէջ՝ Տոքտ. Ուիլիըմ Հարվի, Անգլիացի նշանաւոր բժիշկին։ Այդ թուականէն սկսեալ շարունակ հետազօտութիւններ կատարուելով այսօր Տր. Հարվի իսկ անծանօթ մնացած չատ մը կէտերը լուսաբանուած են ու աւելին, այսօր, շնորհիւ նորահնար գործիքներու, արիւնի շրջանը մարմինին մէջ կրնանք իսկ տեսնել։ Ահա գաղափարներու բարեշրջումը, բարեշրջում մը որ յառաջդիմութեան բանալին է կ'ըսէ։

Այսօր մեզմէ ո՞վ՝ չի գիտեր Ուլեպին պաշտօնը, եւ սակայն նախնիքներու օրով ո՛րքան հետաքրքրաշարժ գաղափարներ կը շրջէին ատոր մասին։ Իրաւ է թէ թէեւ Ալքմաոն Քրիտոնէ հինգ դար առաջ Գիտակցութեան Կեդրոնը ուղեղին մէջ ըլլալը յայտարարեց, սակայն այս տեսութիւնը լոկ տեսութիւն մնաց ու ընդունելութեան չարժանացաւ։ Այդ թուականէն երկու հարիւր տարի վերջ Արիստոտէլ ինք հաստատեցաւ ու միւսներն ատեն համոզեց իր շուրջինները թէ Ուղեղին գլխաւոր պաշտօնն է պաղեցնել այն տաք շունչերը՝ որոնք սիրտէն կը բարձրանային։ Այս միջոցին մտքի կարողութիւնները, մասնաւորաբար յուզումի վերաբերողները, սիրտին կը վերագրէին. գաղափար մը՝ որուն այսօր տակաւին բանատեղծները պաշտպան կը կանգնին։ Եւ սակայն ժամանակի ընթացքին հետ ուղեղին պաշտօնին մասին աւելի համոզիչ գաղափարներ կը ներկայացուէին. ու շնորհիւ յաջորդաբար աշխատող գիտական միտքերու այսօր բժշկական աշխարհը կրցած է բաւական որոշ գաղափար մը կազմել Ուղեղ կոչուած այդ Լաբիւրինթոսին վրայով. ու այսօր գիտուններ մատով մեզի կը ցուցնեն մտային սա՛ կամ նա՛ կարողութիւններու կեդրոնները մարդուն ուղեղին վրայ։ Ուղեղ ու Սիրտ մարդ կոչուած մեքենային երկու անհրաժեշտ գործիքները կը կազմեն։ Մին ղեկը, միւսն ալ շարժն է։ Այսքան կարեւոր գործարաններու պաշտօնն է որ կ'անգիտանային ատեն մը մարդիկ։

Նեւտոնի պէս աշխարհաշէն գիտական միտք մը իր մահամերձի անկողնին մէջէն գիտութիւնը կը նամակներէր անեզր ովկիանի մը ու իր անձն ալ պզտիկ տղու մը՝ որ ովկիանին ափը կայնած հազիւ քանի մը խիճեր միայն ժողված է։ Այո՛ ծովերու չափ ա՛սահման է գիտութիւնը. հետեւաբար չի տրտմինք երբ լսենք թէ բժշկութիւնը տակաւին մանուկ է։ Յառաջդիմութիւնը մարդուն իտէալն է ու քարեշրջումը զօրաւոր ազդակ՝ որոնց միացումով ես կը հաւատամ թէ Բ. Ճառագայթներու Ռատիումի գիւտէն վերջ ուրիշ անհամար կարեւոր գիւտեր պիտի մտցուին բժշկական Documentներու մէջ՝ որոնց օժանդակութեամբ բժշկութիւնը օր մը թթթուելով իր վրայէն մանկութեան խանձարուրը պիտի կանգնի երիտասարդի խրոխտ ժեստով մը ամէնէն անբուժելի կարծուած հիւանդութիւններն իսկ բուժելու անհաւատալի յանդգնութիւնով։

Ս. ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

Պէտրք

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Սթանտարտ»ի Խմբագրականէն

Բորթ Արթուրի Նաւային ճաքոնցի կիսաբաժինին մէջ ծառայող սպաներուն ղրկած տեղեկագիրները բանաւոր տարակոյս մը չեն թողուր թէ պաշարողք ամէն կերպով իրենց նպատակին հասան 203 Մէթր Բլուրին գրաւմամբ։ Ծանր գին մը վճարուեցաւ, բայց չափը կը փոխարինէ մարդկային կեանքի վատնումը։ Պատերազմի մէջ զինուորը պէտք է նկատուի իբրեւ չնչաւոր դրամ մը, և այն ատեն միայն պարապ տեղը վատնուած պէտք է համարուի եթէ առանց բանաւոր պատճառի ծախսուի։ Սկսուած յարձակում մը երբ կէս ճգնուի մինչդեռ յաջողութեան բանաւոր յոյս մը կը մնայ ինկող ոչ է զինուոր պարապ տեղը վատնուած կ'ըլլայ։ Ճաքոնցի զօրավարները գոնէ զերծ են սա՝ պարսաւէն թէ անոնք չեն ճարեր պէտք եղած թուով հաւկիթ վտարել լաւ օմլէթ չինելու համար։ Անոնք յամառած են մինչեւ որ վախճանին հասնին։ Բորթ Արթուրի ճաքոնական նաւային թնդանօթներուն հրամատարը պէտք եղած հաւատիքները կուտայ թէ բլուրին գրաւումը եղած զոհողութիւնները կ'արդարացնէ։ Տրամադրելի աշխարացոյց քարտէսներու մէջ նշանակուած չըլլալով բլուրին դիրքը. դժուար էր ըմբռնել որ նաւահանգստին մէջ գտնուած ռուս մարտանաւերը կրնային ո ղղակի նշանակ ըլլալ այդ բլուրին ճաքոնական կրակին։ Ցայսմի է թէ Բորթ Արթուրի ռուսական նաւատորմին մնացորդները կործանման ճամբուն մէջ են եթէ այդէն իսկ կործանումը կատարեալ չէ։ Եւ հազարաւոր ճաքոնցիներուն մեռնելուն առաւելութիւնը այս բանին մէջ կը կայանայ։ Հակառակ պարագային պարզ բլուրի մը գրաւումը չէր արժեր ա՛յնքան զոհողութիւն եւ ճիգ, եթէ անոր նպատակը ըլլար միայն յառաջ բերել կամ մեծապէս փոփոխել զօրավար Սթէօսէլի անձնատուութիւնը։ Իրաւ է որ բերդաքաղաքին անձնատուութիւնը կրնար ուրիշ առաւելութիւններ ալ ունենալ, բայց զօրավար Սթէօսէլ կրնար դիմադրել Լիաօթիշանի բերդերուն մէջ շաբաթներով կամ ամիսներով։

Ճաքոնցիք պարտաւոր էին ընել ինչ որ ը՛ներ։ Պարապ տեղը մինչեւ հիմա կռուած պիտի ըլլային եթէ վրատահ չըլլային թէ այն հինգ զրահաւորները և յածանաւը՝ Փեթր.ի մէջ սկսող տղէաներու երկար շարքին վերջ՝ երբեք օգտակար պիտի չըլլային ծովակալ Բօքտէսթվէնսքիի և թէ նաւահանգիստը անոր օգտակար պիտի չըլլար. եթէ. և երբ անիկա հասնի այն ծովերը Ասոր երկու անջատ նպատակներ չեն, այլ նոյն նպատակին երեւոյթներն են, և երկրորդը անխուսափելի հետեւութիւնն է առաջինին։ Ենթադրութիւնը հիմա այժ կը գտնէ թէ քանի որ ճաքոնցիք զարկին հոն գտնուած մարտանաւերը, պիտի կրնան նաև զարնել զանոնք որոնք պիտի փորձեն այսուհետեւ մտնել հոն։ Հիմա ճաքոնցիք հիշդ անանկ դիրք մը բռնած են զոր երբեմն բռնեց Նաբոլէոն. երբ բրիտանական և սպանիական նաւախումբերը Թուլոնէն դուրս փախցուց բռնելով ա՛յն բլուրը ուրկից կրցաւ չորս կողմէն կրակ մը տեղալ անոնց վրայ։ Զայս ընելէ վերջ, ճաքոնցիք եթէ հարկ ըլլայ, կրնան հիմա համբերել մինչեւ որ զօրավար Սթէօսէլ սովամահ ըլլայ կամ Ռուսիա հաշտութիւն կնքէ։ Ռուսական մարտանաւերուն վիճակը այս ըլլալով և թէ իրենց ա՛յնքան աղէտներէն վերջ ենթադրուի թէ կրնան անոնք տակաւին նոր ծառայութիւն մատուցանել, արդարեւ չափազանց պատիւ մը բրած կ'ըլլանք անոնց։ Օգս. 10ի փախուստին պատմութիւնը ա՛յն տպաւորութիւնը կը թողուր թէ անոնց քիչ բան կարելի էր սպասել։ Անոնք ա՛յն միջոցին հրաման ստացեր էին կա՛մ ընկղմիլ ճակատամարտին մէջ կամ երթալ Քիաօ-Զէու Գերմանացիներուն անձնատուր ըլլալ եթէ չկարենային Վլատիվոսթոք հասնիլ։ Բնական հետեւութիւնը ա՛յն է թէ ոչ է ճակատագիր լաւագոյն նկատուած էր անոնց համար. քան գերի բռնուիլ Բորթ Արթուրի մէջ և կամ հոն փրճանալ ճաքոնցիներէն։ Շատ հաւանական է որ Ռուսք իրենց մարտանաւերուն բոլոր թնդանօթները և մեքենաները դուրս հանած էին, թնդանօթները մարտկոցներուն համար, և նաւաստիներն ալ պահակազօրքերուն միացան։ Բայց, ինչ որ ալ ըլլար. Ճաքոնի պատերազմի մարդիկը և ծովակալ Թոգօ կրնային միշտ կասկածիլ թէ ցորչափ այդ մարտանաւերը կային ու կը մնային նաւահանգիստին մէջ. մահոգութիւնը չէր դադրած։ Պալթիկեան նաւատորմին դէմ բովանդակ ուժով գործելու համար արգելքի պիտի հանդիպէր ճաքոնի նաւատորմը։ Պէտք է յիշել թէ Հացուզէ մեծ զրահաւորին կորուստը չատ ծանր նուազում մը առաջ բերաւ ծովակալ Թոգոյի նաւային զօրութեանը մէջ։ Անկարելի պիտի ըլլար ճաքոնցիներուն՝ Բորթ Արթուրի մէջ պաշարել հինգ զրահաւոր և մէկ յածանաւ. և միեւնոյն ատեն դիմադրել ծովակալ Բօքտէսթվէնսքիի։ Եթէ Ռուսիոյ նաւային զօրութիւններէն մէկուն գէմ միայն զործածուէին իրենց ուժերը. և միւսը անտես ընէին վտանգ կար որ միւս ռուս նաւային զօրութիւնը կարէր իրենց հաղորդակցութիւնները Մանչուրիոյ իրենց բանակին հետ։ Այս երկպայքանութեան պատճառաւ. պարտաւոր էին ընել Բորթ Արթուրի նաւախումբի Պալթիկի նաւատորմին դեռ հոն գտնուած միջոցին։ Արդարեւ խիստ նեղութեան մէջ էին ինչպէս երբեմն Ռէյլինկթընի դուքսը, երբ ան գրաւեց սպանիական Սիուտատ. Բարիկօ և Պաչուզ քաղաքները։ Անդրադէտ էր գրաւել իրմէ այդ վայրերը. որովհետեւ գիտէր թէ ֆրանսական բանակները առաջ կը քալէին պաշարումները վերցնելու։ Հետեւաբար ընդհանուր յարձակում ըրաւ, և համեմատաբար ա՛յնքան ծանր կորուստներ ունեցաւ որքան հիմա ճաքոնցիք Բորթ Արթուրի մէջ։ Եթէ ճաքոնական տեղեկութիւնները ճիշդ չեն. կամ եթէ ճաքոնցիք չեն ուզեր խարել կամ մոլորցնել, մեծ գործ մը ի գլուխ հանած են հիմա։ Բորթ Արթուրի նաւախումբը դադրեցաւ գոյութենէ կամ դադրելու վրայ է. և ծովակալ Բօքտէսթվէնսքի պիտի չկրնայ դիմանալ 203 Մէթր բլուրէն արձակուած ճաքոնական կրակներուն եթէ նոյնիսկ առ ոան կ իսէ իր ճամբուն վրայ գտնուած միւս վտանգները։

Այսքան ակներեւ կերպով ճշմարիտ է որ Պալթիկեան նաւատորմին յետկոչումը հաւանական նկատուի։ Այս առ հանդերձ կանխահաս է ենթադրել թէ Ռուսիա որ պատիւի և Ծ. Ուրեւելքի մէջ իր բովանդակ դիրքին համար կը կռուի ծովու վրայ իր պարտութիւնը պիտի խոստովանի առանց նոր պայքարի Վլատիվոսթոք, Բորթ Արթուրէն աւելի գեղեցիկ նաւահանգիստ մը թէեւ ձմեռը սառէն գոցուելու պատճառականութեան ենթակուած տակաւին կը մնայ։ Նաւային յաղթութիւն մը ամբողջ կացութիւնը ի նպաստ Ռուսիոյ պիտի փոխէ և չարը ա՛նքան սեւ է որ ոչ է ջանք կամ զոհողութիւն պիտի չը խնայուի և այս զոհողութիւններն ալ կ'արդարանան։ Երկար ճամբորդութիւն մը ռուս սպաներու ն ժամանակ պիտի տայ իրենց կրթութիւն. կատարելագործելու ծովի վրայ, բայց չեն կրնար յուսալ իրենց հակառակորդներուն արդիւնաւորութեան մակարդակին հասնիլ։ Անոնց մարտանաւերէն մէկ քանին հին են և նորերն ալ ֆրանսական գեղեցիկ թիփով չինուած են ռուսական նաւարաններուն մէջ. ուր գործաւորութիւնը շատ ստորին է։ Ճամբորդութիւնը ինքնին ծանր փորձութիւն մըն է գէշ պատրաստուած նաւատորմի մը համար Տիէկօ Սուարէզի մօտ կամ առջեւ իրենց միանալէն վերջ տակաւին ընդարձակ տարածութեամբ չուրերէ պիտի անցնին մինչեւ որ հասնին Հնդկաց ովկիանոսին կղզիներուն առջեւ։ Այնուհետեւ իրենց համար անծանօթ նեղուցներէ պիտի անցնին։ Եթէ Զինական ծովերուն մէջէն երթան իրենց ճամբան լեցուն է նաւարկութեան վտանգներով։ Իրաւ է որ դրամով կարելի է վարձել հոլանտացի կամ անգլիացի նաւուղղիչներ բայց ըստ ինքեան անյաջող նաւատորմիղ մը զատարին ճարտարութեամբ միայն չկրնար ապահով ըլլալ։ Վերջապէս իրենց կ'սպասէ մանագէտ ոսոխ մը ճարտար և յամառ իր տրամադրութեան տակ ունենալով բարոյ նաւահանգիստներ, և նորոգութեան համար ամէն միջոց։ Իսկ Ռուսերուն համար կայ միայն իբրեւ ապաստան սառնասառոյց Վլատիվոսթոքը Թիչ անգամ Պատերազմի ժամանակ սանկ արկածալից ուղեւորութիւն մը փորձուած է։

Բորթ Արթուրի վերջին ռմբակոծութեան լուրերը և մանաւանդ մարտանաւերուն կորուստը դեռ գաղտնի կը պահուին Բեթերսպուրգի և Ռուսիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։ Թերթերը բնաւ ակնարկութիւն չեն ըներ բայց գիտցողները կը յայտարարեն թէ զօր Սթէօսէլ դեռ պիտի կրնայ դիմանալ երկար ժամանակ։ Կը յայտարարուի թէ ճաքոնցիք տակաւին ձեռք դպցուցած չեն բերդաքաղաքին ամրութեանց երկրորդ գծին որ աւելի զօրաւոր է. և թէ քանդուած մարտանաւերը արդէն բնաւ օգուտ չունէին բերդաքաղաքին պաշտպանութեան։

*** Մինչեւ հիմա Ռուսիոյ մէջ Ծովային Նախարար անունը կրող պաշտօնեայ չկար այլ Ծովային Գործոց Վարիչ տիտղոսը կը կրեր այդ նախարարը Բայց Զարը հիմա այդ տիտղոսը տուաւ ծովակալ Ավէլանի։ Բայց պէտք է գիտնալ թէ Ռուս Նաւատորմին գերագոյն վարիչը միշտ Մեծ-Դուքս Ալեքսիսն է։

*** Շուրջպայքարեան երկաթուղին գծին վրայ պարէնարարձ կառախումբ մը զարնուեցաւ գինուորական կառախումբի մը, որուն մէջ եր գտնուէր Մանչուրիական Առաջին Բանակին հրամատար զօրավար Քուրոպարս։ Պարենաբարձ կառախումբին մեքենավարը վիրաւորուեցաւ։

*** Միացեալ Նահանգաց արտաքին գործոց Նախարար Մր. Հէյ Լահէյի Պայմանագրութիւնը ստորագրող Տէրութեանց Շրջաբերական Գանգեցագիր մը ղրկեց հակնալու համար վերջապէս թէ երկրորդ Դեսպանախորհուրդի մը գումարման համար ամերիկեան կառավարութեան հրաւէրին որ Տէրութիւնները չեն հաւանիր։

ՆԵՐՔԻՆ ԴՈՐԾԵՐԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ. — Մոսկուայէ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Մոսկուայի նահանգին ընդհանուր կառավարիչ Մեծ Դուքս Սերգիոս հրաժարական տուաւ, ներքին գործոց նախարար Սվիաթօպոլք Միրսքի իշխանին ծրագիրներուն պատճառաւ։ Դատական գործոց Նախարար Մուրավիով կոմսին հրաժարականն ալ այս պատճառին կը վերագրուի։

*** Բեթերսպուրգէ Պերլին քաշուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Կաւկասիոյ կառավարիչ Կալիցին իշխան ծովակալ Ալեքսէվի պիտի յաջողէ իբրեւ Փոխարքայ Ծ. Արեւելքի։

*** Ֆինլանտայի Մերակոյտին բացման առթիւ կարդացուեցաւ հետեւեալ կայսերական ճառը. —

«Հրաւիրելով ձեզ ժողովին սովորական նիստերը գումարելու. նոր ապացոյց մը տուի Ֆինն ժողովուրդին վրայ իմ ունեցած վստահութեանս։ Եթէ սեսնեմ որ Ֆինլանտացիք ամենայն կարգապահութեամբ կը համակերպին երկրին օրէնքներուն. և եթէ ընդհանուր կառավարիչը այս մտօք տեղեկագրէ ինծի. ուրախութեամբ պիտի հրամայեմ բառնալ վերջին կարգադրութիւնները։ Կ'աղօթեմ Ամենակալ որ լուսաւորէ ձեր միտքերը և իր օրհնութիւնը տայ ձեր աշխատութիւններուն։»

ԱՐԱԳ ՀԵՌԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. — Հեռագրութեան մէջ վերջին հրաշալիքը գործիք մը որ կրնայ մէկ վայրկեանի մէջ 40,000 բառ փոխանցել. և թելին միւս ծայրը կարդացնել զայն սովորական այբուբենական գրով ի ցոյց դրուեցաւ անցեալ օր Լոնտոն Քարլթըն Օթէլին մէջ ընտրեալ բազմութեան մը առջեւ։ Մինչեւ հիմա գործածուած ամէնէն արագ հեռագրական գործիքը Հուէթսթընն է. որ մէկ վայրկեանի մէջ կը փոխանցէ 200-250 բառ։ Բայց հեռագրական նշաններով կ'ըլլայ այս փոխանցումը ինչպէս յայտնի է և հարկ է զանոնք հասարակ գրի վերածել հեռագրական պաշտօնատարներու ձեռամբ։ Նոր գործիքը զոր հնարած են երկու Մաճառներ, Անտոն Բոլաք և Եօզէֆ Վիրակ. և կը կոչուի Բոլաք-Վիրակ Արագագիր Հեռագիր, ո՛չ միայն մեծապէս կ'ա ելցնէ փոխանցումին արագութիւնը. այլ սովորական գիրերով կ'արտատպէ լուրերը ընդունող կայարանին մէջ։ Այս գործիքին հրաշալիքը ինքնին կը հակացուի երբ ըսենք թէ անիկա մեքենաբար կրնայ գրել վայրկեանը 800 բառ, մինչդեռ միջին հաշուով արագագիր քարտուղար մը պարզ դրով հազիւ կրնայ վայրկեանը 30-35 բառ գրել։ Գործիքը գրի սովորական մեքենայի մը կը նմանի։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՇԽԱՐՀԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ. Վարչապետ Պիւլով կոմս հետեւեալ յայտարարութիւնները բրաւ Գերման Բայխստակին մէջ. — Միջազգային քաղաքականութեան փափուկ խնդիրները պէտք չէ կուսակցական տեսակէտով դիտել։ Ճիշդ ինչպէս որ Հարաւ-Ափրիկեան Պատերազմին միջոցին Գերմանացիք սխալ ճամբու մը հետեւեցան. խնդիրը իրենց զգացումներուն համեմատ դատելով հիմակ ալ այս Պատերազմին ժամանակ կը սխալին անոնք որոնք կուսակցական աչքով կը դիտեն արտաքին քաղաքականութիւնը Ռուսիոյ հանդէպ կը պահենք կատարեալ և անկեղծ չէզոքութիւն մը, որ համաձայն է այդ Տէրութեան հետ մեր աւանդական յարաբերութիւններուն առանց սակայն ասով ոչ է անվստահութեան կամ արդար տրտունջի պատճառ տալու այն միւս Տէրութիւններուն՝ որոնք մեզի հետ բարեկամական կամ դաշնակցական յարաբերութեան մէջ են։ Պէտք է որ բոլոր կուսակցութիւնները և Մամուլն ալ այս քաղաքականութեան հետեւին։ Մենք՝ Գերմաններս ուրիշներուն գործին խառնուելու գէշ սովորութիւնը չունինք և մեր կարծիքներով ոսանգութիւններ ընելու օտարներուն վէճին վրայ Քանի որ հանրային կարծիքին օրէնքները. Երեսփոխանները. Մամուլը. արտաքին քաղաքականութեան խնդիրներու մէջ ազդեցիկ եղած են, պէտք է որ ըմբռնեն իրենց պատասխանատուութիւնը. եթէ դժուարութիւն առաջ գայ արտաքին աշխարհաղարութեան ընթացքին մէջ Մեր լուրջ Մամուլը գովելի շրջահայեցութիւն մը ցոյց տուաւ Ծ. Արեւելքի պատերազմին մէջ Դժբախտաբար նոյն բանը չեմ կրնար ըսել մեր զանազատակն մամուլին համար։ Ինչպէս որ Հարաւ-Ափրիկեան Պատերազմին ժամանակ այդ Մամուլին յանդգնամիտ և անարդար եղաւ. իր կազմակը չարաչար գործածելով հիմակ ալ նոյնը կ'ընէ Հարաւ-Ափրիկեան Պատերազմին առթիւ, և կը ծաղրէ պատեալը. ինչ որ կրկին ցաւալի է անոր թշնամիին ցոյց տուած քաջութեան պատճառաւ։ Ամէն կերպով ազատութիւն կուտամ այդ Մամուլին իրենց ուզածը գրելու իմ մասիս բայց ուրիշներուն համար սահման մը կայ վերջապէս և պէտք չէ ուրիշներուն առթիւ տալ ատելու Գերմանացիները Այդ չարաճճի և կոչտ կատակները ծանր ոճով գրուած խմբագրականներէն աւելի վնաս կը հասցնեն։ Մեր ընդդիմախօսները կ'ըսեն թէ Գերմանիա Ռուսիոյ հետ կապուած է Պայմանագրութեամբ մը Իրաւ է որ շատ խարամանկ մարդ մը չեմ բայց սխալմամբ կը կարծեն զիս երբ կը յայտարարեն թէ գաղանի պայմանագրութիւն մը կայ Գերմանիոյ և Ռուսիոյ միջեւ. և թէ ատիկա ըսողն ալ Հուայթ անունով դեսպան մըն է եղեր որ երկար ատեն Պերլին բնակեր է։ Արդ, դիտել կուտամ թէ ժամանակին Հուայթ անունով անգլիական դեսպան մը կար բայց Պերլինի մէջ դեսպան չէր իրաւ է որ Պերլինի մէջ այդ անունով դեսպան մըն ալ կար բայց անգլիական չէր, այլ ամերիկեան։

«Տեա՛ր իմ՝ պատճառ չունինք կասկածելու խաղաղասիրական հաւատիքներուն անկեղծութեան վրայ, զորս Մեծ Տէրութեանց կառավարութիւնները քանիցս կրկնեցին։ Վեհապետները անկեղծ փափաքով տոգորուած են խաղաղութիւնը պահպանելու։ Երրեակ Զինա՝ցութեան Տէրութիւններուն հաւատարիմ վստահաբար կրնամ այսպէս ըսել։ Ռուսեւ-Ֆրանսական զինակցութիւն ալ խաղաղութեանը պահպանման տարր մը եղած է և չափաւորութեան յորդորած է Ֆրանսայի նուազ խաղաղասէր տարրերը։ Կը յուսանք թէ անգլեւ-Ֆրանսական մերձեցումը եւս խաղաղասէր ազդեցութիւն մը պիտի ունենայ։

«Այսու հանդերձ իբրեւ արտաքին գործոց Նախարար իմ պարտաւորութիւններս կատարած չեմ ըլլար եթէ աչք գոցեմ ա՛յն իրողութեան վրայ թէ ներքին հոսանքներ կան որ կրնան կնճռոտութիւններ առաջ բերել։ Եւ է մտածէք Ֆրանսացիներուն մէկ մասին վրէժխնդրական զգացումներուն վրայ. եթէ մտածէք անպիտական քանի մը Հանդէսներուն և թերթերուն բանեցուցած լեզուին վրայ և անպեղաները իմ միջոցով քա՛ի մը ուրիշ հակագերման զգացումներուն վրայ ինծի իրաւունք պիտի տար թէ խաղաղութեան դէմ ամէն վտանգ վերցած չէ։ Բան մը սակայն ստոյգ է. — եթէ Գերմանիա անիրատակ ժամանակէ ի վեր խաղաղութեան ձգտումներուն կեդրոնը և խաղաղութեան պատուար մըն է. իր զօրութեան պատճառաւ միայն այսպէս եղած է։ Տկար Գերմանիա մը ամիս չապէս պիտի մնուցանէ պատերազմական բաղձանք պատերազմական ձգտում։ Տկար Գերմանիա մը ո՛չ միայն վտանգ մը պիտի ըլլայ մեզի համար, այլ նաեւ ե բոպական և տիեզերական խաղաղութեան հաւար. զոր ամէնքս ալ կը փափաքինք պահպանել »

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՃԱԲՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ 12 դեկտեմբեր. — Շանկայէ դեկտեմբեր 10 թուով կը հեռագրուի «Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի. — Բէքինէ առնուած լուրերու նայելով, Ռուսերը Հունհոյի հարաւային կողմը ետ կը քաշուին եղեր։ Երեք օր տեւող ճակատամարտ մը վերջ, Ճաքոնցիք չորրորդ օրը յարձակողականի սկսեր են։ մուքէնի կայարանին մօտ մեծ չփոթութիւն մը կը տիրէ եղեր։ Ռուսերէն Գործակալութեան հասած տեղեկագրի մը նայելով, Մուքէնի մէջ կացութիւնը ոչ է փոփոխութիւն չէ կրած. Միայն թէ քիչ չատ կարեւորութիւն ունեցող ընդհարումներ տեղի կ'ունենան երբ զօրքերը դիրք փոխեն։ — Դիէնձիէնէն կը հեռագրուի «Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի թէ ռուսական բանակը Մուքէնի մօտ այժմ 400,000 հոգիէ կը բաղկանայ. որոնց 40,000ը հեծելազօրք։ 2000 ճաքոնցիք ցամաք ելան Ինչէնէուի մօտ։ Թոքիոյէ կը տեղեկագրեն թէ վերջին յարձակմանց մէջ ճաքոնցիներուն կորուստն է 20,000 սպանեալ և 10,000 վիրաւոր։

— Ճաքոնական դեսպանատունը հասած հեռագրի մը նայելով Բորթ Արթուրը պաշարող ճաքոնական բանակին հրամատարը կը ծանուցանէ թէ ճաքոնցիք իրենց երէկի ռմբակոծութեամբ յաջողեցան մեծապէս վնասել Ռոսկի Բլուրին ստորոտը գտնուած անթել հեռագրի կայանին և զինարան մը կրակի տալ։

ԹՈՔԻՕ. — Զօր. Նոգի պաշտօնական հետեւեալը կը ծանուցանէ. — «Ռուսական 4 զրահաւոր, 2 յածանաւ 1 թնդանօթակիր և 1 ականակիր մարտանաւ բոլորովին կռուելու անկարող վիճակի մէջ դրուած են ճաքոնական նաւային թնդանօթներու ռմբակոծութեան հետեւանքով. Նոյնպէս և ռուսական մարտանաւերուն դէմ ռմբակոծումը չարունակել։ Այժմ կը ռմբակոծենք քաղաքը որուն արդէն չատ վնաս եր պատճառեցինք։»

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԳ. — Զօր. Սախարով այս օրուան թուով հետեւեալը կը հեռագրէ ընդհանուր սպայակոյտին. — Զերոյէն վար 20 աստիճան ցուրտ կ'ընէ։ Զինուորներուն առողջական վիճակը լաւ է։ Այսօր թշնամիին հետ՝ և է ընդհարման ակզկակագիր չէ հասած ինձ։

ԼՈՆՏՈՆ. — «Սթանտարտ» կ'ըսէ. — Սրժանթինի արտաքին գործոց Նախարարութիւնը բացարձակապէս կը հերքէ այն լուրը թէ Արժանթին իր մարտանաւերը ծախած ըլլայ։

— Ծովակալ Թոգօ իր նաւատորմով Ֆորմօզա կղզին կ'երթայ. Պալտիկի նաւատորմին համար սպասելու։

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԳ. — Զօր. Սախարով 11 թուով կը հեռագրէ Ընդհ. Սպայակոյտին. — «Երէկ առտու մեր աջ կողին վրայ, նշմարուեցան ճաքոնական քանի մը ջոկատներ. ո՛ոնք դէպի մեր գիծերը կը յառաջանային։ Բայց թշնամին բուռն հրացանաձգութեամբ ընդունուած ըլլալով. պարտաւորուեցաւ նահանջել. կորուստներ կրելով։ Այսօր երկու հակառակորդ բանակներուն մէջ ոչ է կռիւ չպատահեցաւ »

ԲԱՐԻԶ — Բորթուկալի թագաւորը կէս գիշերին և թագուհին այսօր կէս օրէն ետքը հոս հասան։ Երկուքն ալ կայարանին մէջ ընդունուեցան Արտաքին գործոց Նախարար Մ. Տէլքասէի, Բարիզի սպա՝իական դեսպան Լէոն Քաղիլլօ Մարքիզին եւ դեսպանատան պաշտօնատարներուն կողմէ. Ամբոխը խանդավառ ցոյցեր բրաւ թագաւորական ճամբուն վրայ։

ՊԵԼԿՐԱՏ. — Այս առտու Մայրենի Կեղեցիի մէջ, ուսանողներուն խնդրանքը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ ի յիշատակ այն զինուորներուն որոնք Սերպեւ-բուլկար պատերազմին մէջ մնուած էին։ Հոգեհանգստեան պաշտօնին ներկայ գտնուեցաւ նաև Պուլկար ուսանողներուն կողմէ պատգամաւորութիւն մը։ Այս առթիւ Սերպ ուսանողներու պատգամաւորութիւն մը Սոֆիա գնաց։

ՊՈՒԲԲԻՆ. — Ռումանիոյ Քարոլ թագաւոր երեսփ. Ժողովին պատուիրակութիւնը ընդունելով. որ գահաճառին պատասխանող ուղերձը մատուցանելու պաշտօն ունէր Ջերմագէս չընդունակով եղաւ երեսփ. Ժողովին եւ բովանդակ երկրին կողմէ իրեն ցոյց տրուած համակրութեան թանկագին արտայայտութեանց համար, Իր եղբօր՝ Հոհենցոլերն իշխանին մահուան առթիւ։ Ի վերջ իր մեծ գոհունակութիւնը յայտնեց երեսփ. Ժողովին որ իր ալակցութիւնը կ'ընձեռէ կառավարութեան Բանակին զօրացման և երկրին անտեսական զարգացման համար։

ՊԵԼԿՐԱՏ. — Նոր Դանկիճն այսօր Սքուբշինայի ներկայանալով, հետեւեալ յայտարարութիւնը բրաւ. — «Կառավարութիւնը Սքուբշինայի մեծամասնութիւնը կազմող երկու խմբակներուն ալակցութեան վրայ վստահութիւն ունենալով իր բոլոր ոյժը պիտի գործածէ իր պաշտօնը կատարելու եւ գահաճառին մէջ ծանուցուած ծրագիրները իրականացնելու համար։ Մ. Լիուպա Ագոնովիչ խոստացաւ որ անկախ արմատականները իրենց ալակցութիւնը պիտի նուիրեն կառավարութեան, երկրին շահերուն նպաստաւոր համարուած ամէն ձեռնարկի մէջ։

ՎԻՆՆԱ. — Բրիսդիանիայէ կը հեռագրուի թէ շուետացի մեծահամբաւ գրագէտ Հէնրիկ Իբսէն կաթուածահար եղաւ։ Ազետալի վախճանէ մը կը վախցուի.

— Բարիզէ կը հեռագրուի թէ կատարելապէս հաստատուած է Մ. Սիվդոնի անձնասպանութիւնը։

ՀՌՈՄ. — Պիոս Պապը կարդինալներու խումբի մը հետ համախորհուրդ որոշեց նոր Պապին ընտրութեան առթիւ փոքր իրաւունքը չնչել։ Այս մտօք նոր օրէնք մը պիտի հրատարակուի. որուն մէջ պատիժներ պիտի որոշուին այն կարդինալներու դէմ, որոնք ազատ հակառակը կը գործեն։

— Պապը ընդունելով Բրազիլիոյ Իշխանը. փափաք յայտնեց որ Վիլհէլմ կայսր կրօնական տեսակէտով կարելի եղածին չափ յայն դիրքերին չնորհէ իր Բոլոնեացի հպատակներուն։ Իշխանը պատասխանելով Վիլհէլմ կայսեր բարեհաճութիւնը հաստատեց։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐԶԱՆԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

Ն Ա Ր Ա Ր Ա Ն

Երկուշաբթի օր, ժամը 7ին, Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցիին մէջ կատարուեցաւ պսակադրութիւնը Գրիգոր էֆ. Եազմաճեանի, Օր. Արուսեակ Ալեանաքեանի հետ. կնքահայրութեամբ Յ. Մազլումեան էֆ.ի։ Զեռնտուութիւնը կատարեց Տ. Արիստակէս քահանայ, ի ներկայութեան երկու կողմի ազգականաց և բարեկամաց։

ԳՐԱԳԻՐ ՄԸ ԿՈՒԶՈՒԻ

որ քալ հարէն, տանկերէն և Ֆրանսերէն գիտնայ, ինչպէս նաեւ վարժ ըլլայ տոմարակալութեան ու հաշուապահութեան. դիմել Խմբագրատուն։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԴՈՐԵՎԱՆԻ Խնամակալութիւնը երկկանոնիստ գումարելով խորհրդակցեցաւ պիտանիին վրայ։ Ինչպէս երկի գրեցինք, առաջին նստին մէջ գեղջի առաջարկութիւն եղած էին, բայց նոր վերանայուչ Տ. Թորգոմ վրդ.ի բանաւոր առաջարկութեանց վրայ իր նամակալութիւնը իր երկուան նստին մէջ յարմար դատեց ըստ առաջնոյն պահել վանքին պիտանիէն։ Խնամակալութիւնը երկար խորհրդակցութենէ մը վերջ որոշեց նաև Տ. Եղիշէ Սարգսեանի յաջորդ Տ. Թորգոմ վրդ.ը փոխանակ առժամեայ փոխ վանահայր անուանելու, անոր պաշտօնին աւելի հաստատ և տեւական ձեւ մը տալ, և ըստ այսմ որոշուեցաւ անուանել զայն Վանահայրական Փոխանորդ և Տեսուչ Դպրեվանաց։ Բայց այս նոր անուանակոչումը ոչինչ պիտի նուազեցնէ Տ. Թորգոմ հայր սուրբի իրաւասութենէն վանքապատկան և կրթական ամէն գործերու և կարգադրութիւններու մէջ, ինչպէս ասկէց առաջ կ'ըլլար Դուրեան Սրբազանի օրով։ Խնամակալութիւնը որոշեց նաև Դպրեվանքի հոգեւոր վարդապետներէն Տ. Մեսրոպ Վ. Նարոյեանը (Հարմակ) օժանդակ տալ Տ. Թորգոմ վրդ.ի, Դպրեվանքին ուսումնարանի, ներքին տեսչութեան գործին մէջ պաշտօն՝ զոր Նորընտիր Վանահայրական Փոխանորդը կը վարէր արդէն Դուրեան Սրբազանի օրով։ Ժողովը որոշեց նաև Վսեմ. Աբիկ էֆ.ի բաղձանաց համաձայն ամիսը գոնէ մէկ անգամ նիստ գումարել նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր, աչքաց ցընելու համար եկած տեղեկագիրները և դիւրացնելու համար Տ. Թորգոմ վրդ.ի պ չաշխատութիւնը մանաւանդ եւրոպական տեսակէտով։

Խնամակալութեան նիստէն ետք Ս. Պատրիարք Հայրը ի ներկայութեան Ատենապետ Եուսուֆեան էֆ.ի ընդունելով նորընտիր Վանահայրական Փոխանորդը, հաղորդեց Ժողովին վերոյիշեալ որոշումները իր վատահութիւնը յայտնեց կար և կարողութիւն մաղթեց յայտարարելով թէ ամէն կերպով աջակից պիտի գտնուի իրեն։ Ատենապետ Եուսուֆեան էֆ Ս. Պատրիարքէն վերջ շնորհաւորեց Տ. Թորգոմ վրդ.ը։

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎԸ երէկ յոն մարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Տ. Գրիգորիս արք. Յովհաննէսեանի։ Ներկայ էին Տ. Գաբրիէլ եպիսկ. Ճէվահիրճեան և Տ. Կարապետ Աւագ քահանայ Սամտաղեան։

1. — Սկիւտարի բնակիչներէն Տիկ. Աղնիս Շահինեան տեղւոյն Ս. Խաչ եկեղեցւոյն իւղաներկ փոքրադիր Ս. Աստուածածնայ պատկեր մը նուիրած ըլլալով, տեղւոյն Թաղ. Խորհրդը խնդրած էր տնօրինութիւն մը ընել։ Ժողովը ատենապետ Սրբազանին վկայութեանը վրայ նկատելով որ հնամենի պատկեր մըն է, որոշեց անոր զետեղումը եկեղեցւոյն մէջ, համբուրելով զայն օծեալ և հետեւաբար նուիրական։

2. — Վառնայի Տ. Սարգիս քահանան առժամապէս պաշտօնավարելու համար Սիլիսդրէ գացած ըլլալով Վառնայի Թաղ. Խորհուրդը առարկելով թէ տեղւոյն Տ. Մարտիրոս քէնը, Մարտիրոսեանը ծերացած է, օգնական քահանայ մը կը խնդրէր։ Ժողովը որոշեց գրել Տ. Սարգիս քահանայի որ Սիլիսդրէի համար քահանայ մը ճարելով դառնայ Վառնայ։ Միւս կողմէ փոխանորդարանէն տեղեկութիւն առած ըլլալով որ վանեցի Տ. Գէորգ քհ. Տէր Գէորգեանը հիւրասար Վառնայ կը մնայ, արժէ՞ն դատեց յանձնարարել Թաղ. Խորհրդոյ որ առժամապէս քահանայագործել տան անոր մինչեւ որ Տ. Սարգիս վերադառնայ։

3. — Սուլինայի Տ. Գարեգին քհ. Արծրունի տեղեկագրելով թէ քաղաքական ամուսնութեամբ Կալայցի Արիգլիա անուն յոյն աղջկան մը հետ ամուսնացող Զմառացի կօշկակար Գէորգ Փափազեան Հայ. Եկեղեցւոյ օրէնքով եւս պսակուիլ կ'ուզէ։ Ժողովը արտօնեց անոնց պսակը կատարել։ եթէ արգելիչ պատճառ մը չկայ։

4. — Պայազիտի առաջն. տեղապահ Տ. Իմմանուէլ վրդ. Պալեան, 12 քահանայացուներու ձեռնադրութեան արտօնութիւնը խնդրած էր, անոնց արժանաւորութիւնը վկայելով։ Ժողովը արտօնեց անոնց ձեռնադրութիւնը և յանձնեց Աղթամարայ Կաթ. տեղապահ Տ. Յովսէփ եպիսկ. Խոստեղանի. կատարել անոնց ձեռնադրութիւնը։ Քահանայացուներն են հետեւեալները. — Կարապետ Տէր Յովհաննէսեան, Լեւոն Տէր Մինասեան, Գարեգին Պոյաճեան, Մանուկ Տէր Հայատուրեան, Մկրտիչ Մարտիրոսեան, Գրիգոր Տէր Յովհաննէսեան. Արտաշէս Թատոյեան, Ստեփան Տէր Յարութիւնեան, Պաղտասար Մխիթարեան, Աւետիս Յովհաննէսեան, Պաղտասար Գանտիրեան և Կարապետ Յակոբեան։

Ժողովը ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներով։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ առաջն. Փոխանորդ Տ. Ներսէս քհ. հեռագիր մը ուղղելով Պատրիարքարան Թաղ. Ժողովին և յանուն վեճակին եկեղեց. և կրթ. չանուց կը խնդրէ Ս. Պատրիարք Հօրմէն և Կեդր. Վարչութենէն որ իրենց առաջնորդ Տ. Զաւէն վրդ ի Արմաշի Վանահայրութեան կոչուելու մասին Խնամակալութեան որոշումը չհաստատուի։

ԵՆԻ ԳԱՊՈՒԻ Թաղ. Խորհուրդը, մէկ քանի անչափոց հրաժարումը յայտնելով Համբարձում Շահինեան և Բիւզանդ Շիշմանեան էֆ ները ներկայացուցած է Պատրիարքարանի և անօրինութիւն մը խնդրած։

ԲԱԲԵՐԴԻ առաջ. տեղապահ Տ. Գէորգ վրդ. Իբրանոսեան թեմական այցելութեան եկած ըլլալով, իւրաքանչիւր գիւղի մէջ ըստ օրինի քուէարկութեամբ Թաղ. Խորհուրդներ ընտրած և վարժարաններ բացած է։ Տ. Գէ.րգ վրդ. այցելած գիւղերուն կրթ. եւ եկեղեց. վիճակին վրայ տեղեկագիր մը ուղղած է Պատրիարքարան։

ՄԱՑԲ ԵՆԵԼԵՑԻՈՑ մէջ երէկ օժման և յուղարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ Տ. Բարթողիմէոս քհ. Պողոսեանի։ Օծումը կատարեց Տ. Եղնիկ եպս. և այս առթիւ դարձեալ մէն ալ խօսելով. ի վերհանեց վախճանեալ քահանային բարեմասնութիւնները որ թէեւ անուս բայց օրինակելի ու անբասիր կենցաղ մը ուներ Արարողութիւններէն վերջ մարմինը փոխադրուեցաւ Պալըգլուի գերեզմանատունը։

ՀԱՎԼԻՊԻՆ Արչակ Սարկաւագ Միհրդատեան Պոլիս գալու հրաման խնդրած ըլլալով. Պատրիարքարանը որոշեց գրել Ս. Կաթողիկոսին թէ յիշեալ սարկաւագը Սսոյ միաբան է և պէտք է որ Կիլիկիոյ վիճակին մէջ մնայ։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ գրով մը յանձնարարեց Նաալը Գաբուի Թաղ. Խորհուրդին որպէս զի նախորդ տնօրէն Կիւմիւշեան էֆ.ի օգոստոսի ամսականը վճարուի։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Ս. Խաչ և Իճանիէ Թաղերուն կրթ. և եկեղեց. միացման խնդիրը, որ յատուկ Ցանձնաժողովի մը քննութեան յանձնուած էր անցեալ կիրակի նկ. տրութեան առնուեցաւ Ս. Խաչի Թաղային խորհրդարանին մէջ ուր ներկայ էին Բարսեղ Աւետիսեան, Միհրան Գարագաշեան և Յակոբ Գորեան էֆ.ները նաև Տնտես. Խորհրդոյ կողմէ Վահան Սուրէնեան և Սարգիս Տանիկեան էֆ.ները։ Աւետիսեան էֆ. հնոտից տեսութիւն մը ընելով պարզեց այս կրթական ու եկեղեց. միութեան բազմադիմի առաւելութիւնները թէ՛ Սէլամսըզցիներուն և թէ մանաւանդ Իճանիէցիներուն համար և իրեն համակարծիք եղաւ Միհրան Գարագաշեան էֆէնտի, մանաւանդ դպրոցական միութեան մասին։ Բայց Ցանձն ժողովին միւս անդամը, Յակոբ էֆ. Գորեան զանազան պատճառաբանութիւններով անօգուտ դատեց։ Ինչպէս կը յիշուի Ս. Պատրիարքը քանիցս Սկիւտար այցելութեան ատեն օգտակար տեսած էր այս կրթական միութիւնը եկեղեցւոյ բարեզարդութեան և վարժարաններու յառաջդիմութեան համար։ Բարսեղ էֆ. Աւետիսեան, պատասխանելով Գորեան էֆ.ի առարկութիւններուն հիմնաւոր չգտաւ զանոնք և յայտնեց որ խնդրոյն երկրորդական կէտերուն վրայ պնդել կենալը ամիսներն յոյս չի ներշնչեր համաձայնութեան մը յանգելու։ Ի վերջոյ խնդրեց որ զինքը այլեւս չհրաւիրեն յանձնաժողովի նիստերուն քանի որ իր համոզումն յայտնած էր արդէն և ըսելիք նոր բան մը չունէր։

ՊԱՆՏՐՄԱՑԷ կը գրեն մեզ թէ տեղւոյն Աղքատախնամը իր երրորդ չրջանին հաշուետուութիւնը ներկայացուցած է։ Հասոյթները կը կազմեն պնակի և գանձանակի չրջաբերութենէ գոյացած արդիւնքը, և զանազան նուիրատուութիւններ։ Աղքատախնամը անցնող Զատկին 38 աղքատիկ տղոց զգեստ տալէ և բազմաթիւ կարօտ ընտանիքներու նպաստելէ ետքը 3000 ղրշ.ի չափ ալ խնայած է յաջորդ չրջանին համար ինչ որ գնահատելի գործունէութիւն մը կը յատկանիշէ եթէ այս խնայուած գումարը աղքատներուն անհրաժեշտ պէտքերէն աւելցածն է։

ՀԱՅ-ՀՌՈՄԷԱԿՆԵՐԷՆ. — Առաջիկայ հինգշաբթի Դեկտ. 9 Անարատ Յղութեան տօնին առթիւ, Բերայի Սագրդ Աղաճի Ս. Աստուածածնայ աթոռանիստ եկեղեցիին մէջ Պատր. փոխանորդը պիտի պատարագէ Կ. Պատրիարքին ներկայութեան։ Իսկ Մուշի առաջն. Գեր. Ներսէս եպս. Ճնտոյեան, օրուան տօնին առթիւ քարոզ մը պիտի խօսի. իր ծանօթ պերճախօսութեամբը։

ՆԵԱՆՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Վսեմ. Ունճեան հարազատներու քեռորդի Աստուածատուր էֆ. Հաբէնցի նշանախօսութեան հանդէսը Օր. Սրուսեակ Էվրէ.եանի հետ տեղի ունեցաւ կիրակի օր, Բերա Գրիգոր էֆ. Էվրէնեանի բնակարանին մէջ, երկու կողմի ազգականներու և բարեկամներու ներկայութեամբ։ Այս բարեդէպ նշանախօսութիւնը կը խոստանայ լաւագոյն ընտանիքի մը կազմութիւնը մայրաքաղաքիս բարձր դասուն մէջ, անոր համար որ Աստուածատուր էֆ. Հարէնց ո՛չ միայն առեւտրական հրապարակի, այլ և ընտանեկան չրջանակներու մէջ իակ նախանձելի դիրք մը դրաւած է. իր զարգացած միտքովը կեցցաղագէտ վարմունքովը, և մասնաւորապէս ու բարոյական ազնիւ ձիրքերովը։ Աստուածատուր էֆ. Հարէնց ծանօթ է նաեւ տեղական հայ և օտար մամուլին մէջ, իբր երաժշտական քննադատ, ուր ունեցած կարողութիւնը՝ գնահատութեանը արժանացած է ձեռն հասներուն։ Իսկ Օր. Էվրէնեան դաստիարակուած և լուրջ օրիորդ մըն է բառին ընդարձակագոյն իմաստով, և մայրենի լեզուին յաջողութեամբը կը խօսի եւրոպական մէկ քանի լեզուներ, և իր այս դեռատի հասակին մէջ անանմա, դաշնակահար մըն է։ Օրիորդը իր այս ձիրքերուն կը միացնէ հոգիի ազնուութիւն և ընտանեսիրական ոգի մը որ ճշմարտապէս արժանի կը հանդիսացնէ զինքը՝ Հայ իգական սեռին մէջ պատուոյ տեղ մը գրաւելու։

Ջերմապէս կը խնդակցինք երկու խօսեցեալներուն, և Ունճեան, Հարէնց, ու Էվրէնեան ընտանիքներուն, այս բարեդէպ խնամութեան առթիւ։

Տ. Եղիազար քահանայ Պողոսեան և երիցուհին կը փութան իրենց շնորհակալութիւնները յայտնել Գերաշնորհ Ս. Եպիսկոպոսաց, Հոգեշնորհ վարդապետաց, Սրժանապատիւ քահանայից և Դպրաց Դասու պատ. անդամոց և բոլոր ազգականաց և բարեկամաց որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ իրենց հանգուցեալ Տէր ՀՕՐ ԱՐԾ. Տ. ԲԱՐԹՈՂԻՄԷՈՍ ՔԱՀԱՆԱՅԻ յուզարկաւորութեան, և այս տխուր առթիւ արտայայտեցին իրենց ցաւակցական զգացումները։

ԲԱՄԲԱԿ ԵՒ ՑՈՐԵՆ

ԼԻՎԸՐՊՈՒԼ 12 Դեկտ.

Բամբակի հրապարակը բացուեցաւ.

Յունվ. — Փետր.		4.15
Մարտ — Ապրիլ		4.24 քիչ գործ կայ
Մայիս — Յունիս		4.30
Յուլիս — Օգոստ.		4.35

Յորենի հրապարակը գոցուեցաւ.

Նիւ-Եորք	Դեկտ.ի համար	117 3/8
»	Մարտի »	7/3/ 7/8
Լիվրպուլ	Մայիսի »	7/4 —
Շիքակօ	Դեկտ.ի համար	106 3/4
Բարիզ	Յունվ.ի »	24.80

ՐԷՍՄԻ

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Հիւսնը խրտմէթինէ մէջտի Գոնիա վիլայէթի իսթինաֆ միւտտայը ուռուսիի իզզէթլու Ապտուլլահ էֆէնտիյէ թէրֆիէն ռիւթպէի Սանիյէ սէնֆը սանիսի թէվֆիկ պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

«ՍԹՈՆ» ԴՊՐՈՑ ՄԱՐՏԱՆԱՒԻՐ. — Ինչպէս գրեցինք, Սթոն գերման դպրոց-մարտանաւը երէկ առաւ Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանեց։ Գերման դեսպանատան կցորդ տեղակալ Քիւէլս և Թեւթոնիայի նախագահ Մ. Տրուպա չոգենաւ գային ողջունելու Սթոնի նաւապետը։ Գերման դեսպան Պ. Մարշալ և Տիկինը երէկ գիշեր հացկերոյթ մը տուին մարտանաւին սպաներուն և քանի մը ուսանողներուն։ Սեղանէն ետք պարահանդէս մը կատարուեցաւ դեսպանատան մէջ, որուն հրաւիրուած էին դեսպանատան պաշտօնատարները և գաղութին երեւելիները։ Զօր. Քամբհաուզէր փայտ ալ այսօր սեղան մը պիտի տայ. որուն ներկայ պիտի ըլլան գերման դեսպանը և դեսպանուհին Սթոնի սպաները. և այլն։

ՊՈՒԼԳԱՐԻՈՑ Ֆէրտինանտ իշխանը և Մերսիոյ Բեթ՚ր թագաւորը պատահմամբ 20 վայրկեանի տեւակցութիւն մը ունեցան Պելկրատի կայարանին մէջ. կ'ըսէ Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ։

ԵԼՄՍԱԿՆԵՐԻ ԳՈՐԾԵՐ. — Ելմտական Բարձր Ցանձնաժողովը ծանոյց պետական պաշտօնարաններուն, որպէս զի անցեալ տարուան հասոյթներէն վճարեն նոյն տարուան պարտքերը։ Նոյն Ցանձնաժողովը ծանոյց նաև որ վճարումներու և այլ ելմտական գործերու համար միայն Բարձր Ցանձնաժողովին չդիմուի. այլ գործը տեղեկագրուի նաև Ելմտական Նախարարութեան և բանակցութիւն կատարուի անոր հետ։

ՌՈՒՍ ԴԵՒՊԱՆԱՏԱՆ զինուորական կցորդ զօր. Քալնին. Օաէսայի չրջանակին մէկ բաժանման սպայակոյտին պետ անուանուեցաւ։ Զօրավարը քանի մը շաբաթէն իր պաշտօնին գլուխը կը մտնի։

Ս. ԱՆՏՐԷԻ ՏՕՆԸ. — Պոլսոյ առաջին Պատրիարք Ս. Անտրէի տօնին առթիւ Տ. Եռաքիմ Պատրիարք պատարագեց երէկ Ֆէնէրի Մայր եկեղեցիին մէջ սինոդականներէն չրջապատուած։

Այս առթիւ Ղալաթիոյ Մէթոճի առուս մատրան մէջ ալ արարողութիւն մը կատարուեցաւ առուս դեսպանատան պատուիրակներուն ներկայութեան։ Արարողութիւններէն ետք ընդունելութիւն մը կատարուեցաւ։

ՕՍՄ. ՆԱԽԱՐՈՐՄԸ. — Եանեայի նահանգին ծովեզերքներուն հսկողութեան համար թնդանօթակիր մը պիտի շինուի Արքունի Նաւարանին մէջ։

ՐԱԿՈՍՑԻ ԻՇԽԱՆ ԵՒ ԻՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ. — Մահառ իշխան Բակոսցիի և իր հետեւորդներուն մնացորդները փոխադրելու համար այժմ միայն նախապատրաստութիւնները կը կատարուին։ Փոխադրութեան Մահառ պատուիրակութիւնը առաջիկայ գարնան պիտի հանի։ Ահաւասիկ թէ որոնք են որոնց կերոտիքը պիտի փոխադրուի։ Ղալաթիոյ Ալն Պընուա եկեղեցիին մէջ. Ֆրանսուա Բակոցի Բ.ի մնացորդները. իր մօրը Էլէն Զրի՛յիի գանկը և ոսկորները իր որդւոյն Եղէֆ Բակոսցիի և Նիքոլաուս Պէրցէնեի կոմսուհիին (ծնեալ Քզաքի։ Ռոտոսթօ, Ցունաց եկեղեցիին գերեզմանատան մէջ. Նիքոլաուս Պէրքսէնցի և Սոֆոն Էսթէրհազի կոմսերը և Նիքոլաուս Սիպրիք։ Նիկոմիդիոյ Հայոց գերեզմանատան մէջ՝ Էնրիք Թաքէօլի։

ՐՈՒՄԷԼԻՈՒ ՆԱՀԱՆԴՆԵՐԸ. — Բարատաղի Նիքօլաս իշխանը Հռոմ գընուած առեն Պէրլիճեր Թակէպլաթի Ղթակիցին յայտնելով իր յարգանքն ու բարեկամութիւնը Վեհ. Սուլթանին հանդէպ, ըսեր է թէ Ռումէլիի մէջ գործադրուած բարեկարգական միջոցները գոհացուցիչ արդիւնքներ տուած են և Օսմ. Կառավարութիւնը արդարութեամբ կը գործադրէ որոշումները։

—Ցունաստանի Թրհալա քաղաքէն մէջ ձերբակալուեցաւ Նիքօլա Անաստաս անուն պուլկար մը որուն բուն անունը, Վասիլ ըլլալով աւազակութեան մասնակցած է։ Հետեւաբար յանձնուեցաւ Եղեռնագատ ատեանին։

ԱՆԴԼ. ԴԵՍՊԱՆԸ.— Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ անգլ. դեսպան Սըր Նիքոլաս Օքոնոր կատարելապէս ապաքինած է իր հիւանդութենէն։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ Օսմ. քամիսէր զօր. Սաղգ-էլ-Մուէյէտ Փաշա այսօր իր պաշտօնատեղին կը մեկնի։

Բ.ՄԲԱԿԻ ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ. — Գրված էինք թէ Ելմտական Նախարարութեան խորհրդական Բաֆօֆ պ'յ Վեհ. Սուլթանին մատուցած էր ծրագիր մը. Թուրքիոյ մէջ բամբակի մշակութեան զարգացման համար։ Այս առթիւ կայս. Իրատէ մը հրամայեց յանձնաժողով մը կազմել գործը քննելու համար։ Այս ծրագրին մէկ քանի մասերը հրատարակուեցան։ Բաֆօֆ պէյ կը յայտարարէ թէ եզական առիթ մըն է այժմ Թուրքիոյ համար օգտուիլ բոլոր աշխարհի բամբակի նուազութենէն։ Վիճակագրութեամբ ցոյց կուտայ թէ վերջին տարիներս ամէն եոկրի մէջ բամբակի ներքին քանակը աւելի պակաս է քան խնդրանքը։ Ասկէց է ահա գիներու շարունակական աղուութիւնը։ Թուրքիոյ շատ մը կողմերը և Արչիպեղաքոսի կղզիներուն մէջ կարելի է մշակել բամբակը, որովհետեւ օդերը նպաստաւոր են։ Քիչ ժամանակուան մէջ առանց նոյնիսկ մեծ զոհողութիւններու կարելի պիտի ըլլայ մեծաքանակ հունձք ձեռք ձգել, որմէ պիտի օգտուին մշակներն ալ պետական գանձն ալ։

ՀՆԴԿԻՏԱԿԱՆ. — Խաչը Քրիստոսի առաջ կա՞ր.— Կրէտէի մէջ կատարուած պեղումները որոնք ցարդ անյուսալի արդիւնքներ տուին, Մենոսի ապարանքին գտնուելովը իրողութիւն մը ի վեր հանեցին որ գիտական աշխարհին համար ճշմարիտ անակնկալ մըն է։ Խնդիրը խաչին շուրջ կը դառնայ, որ իբր դիցաբանական յատկանակութեան խորհրդանիշ գործածուած է։ Իրաւ ալ հնախոյզը Մ. Էվանս. նոյն Մինոսի ապարանքին ոչ մասին մէջ երեւան հանեց դիցուհիի մը նուիրուած խորան մը, որուն կեդրոնը կար մարմարիայ խաչ մը. ճիշդ քրիստոնէական խորհրդանիշին նման։ Մինոսմէ զատ խաչ կրող շատ մը անօթներ ալ գտաւ ի մէջ այլոց մասնիի երկու քարեր, մէջքին վրայ միակ խաչ մը և միւսին վրայ խաչը իբր խորհրդանիշ Զեւսի՝ Ամալթէի հետ։ Ուրեմն, Քրիստոսէ 2000 տարի առաջ կրէտէցիք իրենց անմահութեան իբր նշան խաչը ունէին։ Խնդիրը հիմա հոն է թէ խաչի կրօնքը անմահացած է։ Ոմանք կը խորհին թէ կրէտէցիք է որ զայն ներմուծած են Պաղեստին։ Ուրիշներ կը ծանուցանեն թէ սեմական ժողովուրդները, որոնք մշտական յարաբերութեան մէջ էին կրէտէի հետ, զայն իրենց երկիրը տարին։ Աւելցընենք նաեւ որ եղած կարեւոր գիւտերուն մէջ կիներու դէմքերը առաջին տեղը կը գրաւեն։ Իրաւ ալ ամէն աւարկայի վրայ կիներ կը տեսնուին զանազան ձեւերու եւ ճոխ արդուզարդերու մէջ։

—Գոնիա Էրէյլիի չրջակայքը։ Այուրիէ գեղին ճարտուն վրայ քար մը կայ որուն վրայ հին կապադովկիոյ և Ֆէրիքիոյ բնակիչներուն կողմէ իբր երկրագործութեան չաստուած պաշտուած Սավազիոսի պատկերը նկարուած է։ Կուռքին մէջքը խաղողի ողկոյզներու գոտի մը եւ ձեռքը ցորենի հասկեր կան։ Ասոր դէմ ուրիշի պատկեր մը կայ որ ուշադիր երեւոյթ մը ունի։ Ասոր ո՛վ ըլլալը յայտնի չէ։ Արձանագրութիւնները հիթական՝ գիրերով են։ Քարը մեծ ժայռի մը ստորոտը և չուրի ակի մը ձախ կողմն է։

ՀԵԼԼԵՆԱՆ ԱՄՖԻԲՐԻՔ արքայական զբօսանաւը երէկ առտու Վոսֆորէն անցաւ և Մեվլատոյ գնաց Օլկա Թագուհին Աթէնք փոխադրելու համար։

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ համար 1000 հոգինոց նոր գումարտակ մը պիտի կազմուի։

— Զինաստանի, Կոչչայի, Քեաչկեարի. Սոյտոնի և Կէօրէի իսլամ և ոչիսլամ ժողովուրդին ի՛ն գասա Հիճազի երկաթուղիին 69,518 ղրուշ հաւաքելով զրկուեցաւ բարձր յանձնաժողովին։

ՅՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատան Յրդ քարտուղար անուանուեցաւ Մ. տը Լէքքրուա որ Ցունվարին Պոլիս պիտի գայ։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.— Քոնոթի գուքը առաջիկայ ամիս Եգիպտոս կը հանի. Պաթէնպէրկի Լէոբոլտ իշխանը Լոնտոնէն մեկնեցաւ Եգիպտոս երթալու համար։

— Ալէքսանդրիոյ պանքաներէն և սեղանաւորներէն խմբակ մը, որոնց մէջ է նաեւ Աթէնքի պանքան կը ջանայ Եգիպտոսի մէջ փոխառութիւն մը կնքել հելլէն նաւատորմին համար։ Աթէնքի թերթերը կ'ըսեն թէ այդ փոխառութեամբ Եգիպտոսի հելլէնները գնելով իրենց երկրին պիտի նուիրեն ա՛ղիոյ մէջ շինուած Նիլոս զրահապատ յածանաւը որ Ճաքոնի հաւուոյն թէեւ շինուած էր բայց ան չէր ընդունած և թորփիլահալածները նախապատիւ համարած էր։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Սոֆիայէն կը գրեն թէ Սօպրանիէն վաւերացուց մաքսային նոր սակացոյցները։

ՈՍԿԻԻ ՀԱՆՔ.— Իզմիրի թերթերը կը գրեն թէ Սարու ա՛ուն տեղը Պաքթալոս գետակին մօտ Քէսիքպաչան էֆ. ոսկիի հանք մը գտած է։ Ցանձնախումբ մը դրկուած է հանքին մասին քննութիւն կատարելու։ Պատմութեան մէջ գրուած է թէ նոյն գետին աւազները, հին դարերու մէջ ոսկի կը պարունակէին։ Հետեւաբար չրջակայքը ոսկիի հանքի մը գոյութիւնը հաւանական է։

ՍԳԱՐԱԳԵՏԻ դրան մէջ հրամանագիր մը կարդացուեցաւ հրամայելով որ բոլոր պաշտօնեաները ժամը 5ու կէսին գան և 11ին մեկնին։

ՕՍՄ. ԼԵԶՈՒՆ. — Աթէնքի թերթերը կ'ըսեն թէ Ցունաստանի զինուորական վարժարաններուն մէջ Օսմաներ էն պիտի աւանդուի առաջիկայ տարիէն սկսեալ։

ԲՈՒՍԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶԸ. — Կայս. Թանգարանին յարակից գետնին վրայ բուսաբանական պարտէզ մը պիտի հաստատուի։

ԲԻՄԻԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՈՑՆԵՐ. — Կայսրութեան գլխաւոր մաքսատունները մէջ քիմիաբանական աշխատանոցներ պիտի հաստատուին, ուստլիքի և այլ նիւթերու քննութեան համար։ Ջեռնհան պաշտօնարանը որոշեց նոյն տեղերուն մէջ նուազագոյներ բանալ աշխատանոցին գործիքներուն և կազմածներուն գնման համար։ Այդ քիմիարաններուն մէջ ոչ միայն ներածուած օտար ապրանքները պիտի քննուին, այլ նաև ներսերէն արտածուած նիւթերը, ինչպէս տեղական կարագները Լայլն։

ԿՂԶԻՆԵՐՈՒՆ ԵՂԵՒԻՆՆԵՐԸ.— Զեռընհան նախարարութիւնը որոշեց այս ամիսներուն մէջ հաւաքել տալ և բնաջինջ ընել կղզիներու եղեւինները կրծող թրթուրները։ Այս առթիւ ըլլալիք ծախքը պիտի հաւաքուի տեղւոյն ժողովուրդէն։

ԼՈՅՍ Շաբաթաթերթի 1903—1904 տարւոյ կազմուած հաւաքածոն կը գտնուի Պապը Ալի ճատտէսի, թիւ 40, ծխավաճառ-սեղանաւորին քով։ Գին 10 ղրուշ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԻՂԾԱՐԱՐ ՀԱՑ ԸՆՏԱՆԻՔԸ. — Անցեալները գրած էինք թէ Եգիպտոսի ոստիկանութիւնը ձերբակալած էր եգիպտական կեղծ նամակաղրոյշ չինող Հայ կիներ։ Այս առթիւ հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդեն Ալէքսանդրիոյ թերթերը։ Ցոյն մը ներկայացաւ Մեծ Նամակատունը նամակ մը տալու համար։ Նամակին վրայ պէտք եղած արժէքով դրոշմ փակցուած էր, բայց պաշտօնեան քիչ մը ժամէն քննելով այս դրոշմները, անոնց անկեղծութեան վրայ կասկածեցաւ։ Այս կասկածները անմիջապէս հաղորդեց անօրէնին, որ առանց երկար բարակ քննութեան հաստատեց թէ նամակադրոշմները կեղծ էին։ Գործը ոստիկանութեան տեղեկագրուեցաւ հեռաձայնով։ Անմիջապէս ձերբակալուեցաւ նամակին տէրը։ Նամակը բացուեցաւ և ճանչցուեցաւ զրկողը՝ որ Հայ մըն էր։ Ոստիկանները անոր տունը գացին կոխեցին և խուզարկութիւն մը կատարեցին և գտան թուղթեր ու գործիքներ՝ կեղծ դրոշմներ շինելու յատուկ։ Քանի մը հոգի ձերբակալուեցան։ Քննութիւնը կը շարունակուի։

ԱՌԵԻԱՆԴՈՒՄ. — Սէլանիկէն կը գրեն թէ Ցոյն երիտասարդ դաստուր մը անցեալ շաբթու երբ Կիւմիւնէք կերթար, ճամբան յարձակում կրեց աւազակներէ, որոնք զայն ուռեանգեցին։ Հետեւեալ օրը անոր դիակը գտնուեցաւ յօշոտուած։ Դիքաղդ զոհը գըրպանը ունէր նամակ մը ուր կըսէ թէ սպանութիւնը գործուած էր աւազակներու պետին Արքաթոլի հրամանին վրայ։

ՀԱՐՈՒՍՏ ՇԵՑԽ ՄԸ.— Աթէնքի թերթերը կը պատմեն թէ Թեսալիոյ մէջ. Թրիքալայի Պէքթաշիներու Թէքքէին Շէյխը մեռած ըլլալով, Թիրպէին մէջ գտնուեցաւ 9000 ոսկիանոց Քրէտի Լիմէնէի ստացագիր մը։ Շէյխը այդչափ գումար մը պահեստ դրած է եղեր նոյն պանքան։

ԲԵՂՈՒՆ ԿԻՆ ՄԸ.— Իզմիրի մօտ, Վուրլայի մէջ յոյն կին մը միւնոյն ժամանակ հինգ զաւակ լոյս աշխարհ բերեր է։ Այս նորածին եղբայրներէն ոմանք զանազան թերութիւններ ունին, բայց ամէնքն ալ ողջ առողջ են։

ԿԱՑԻԱԿԻ ՄԸ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — Սիվրիհիսարի չրջակայքը վերջերս տիրող փոթորիկին ատեն կայծակ ինկաւ իսլամ երեւելիի մը տունը վրայ։ Փայտակը ծխնելոյզէն մտաւ տան մէջ, անցաւ զանազան յարկաբաժիններէ, այրելով եւ քանդելով մետաղական եւ այլ առարկաներ։ Այսպէս մտաւ առաջին յարկի մէկ սենեակը, պատերէն անցաւ առանց ծանր վնասի, յետոյ գետնայարկ իջաւ եւ մտաւ մնտուկ մը զգեստներով լեցուն, որոնք մեծ մասամբ այրեցան։ Մնտուկէն ելլելով, պատն ի վեր անկիւնը հանդիպեցաւ հալանոցներու և զանոնք այրեց։ Ետքը ետքը, ելաւ դարձեալ առաջին յարկը. փոնկցուց վարագոյրները և պատուհանէ մը անհետ եղաւ։

ՈՃԻՐ. — Քեազրտխանների գիւղին մէկ սրճարանին մէջ առջի օր կռիւի բռնուեցան Մուրատ և Իպրահիմ անուն երկու հոգի։ Մուրատ յարձակելով իր հակառակորդին վրայ դաշոյնը մխեց անոր ձախ ստինքին։ Իպրահիմ քիչ ետք մեռաւ, իսկ մարդասպանը որ կը փախչէր ձերբակալուեցաւ։

ՁԻՒՆ.— Գասթէմունիէն կը գրեն թէ վերջերս ձիւն տեղացեր է և զերոյէն 6-7 ատիճան վար ցուրտ կ'ընէ։

ՄՈՎԻ ԱՐԿԱԾ. — «Թիճարէթը Պարի» օսմ. առագաստանաւը որ Պարթընէն կուգար, նախընթաց օր ինկաւ Ռումէլի Ֆէնէրի ժայռերուն վրայ և ջարդ ու փշուր եղաւ։ Նաւաղները ազատուեցան։ Նաւը վառելափայտ բեռցած էր։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

13 Դեկտեմբեր 1904

Ֆրանս. 3% Français)	98	72
Բէյթի (Fab. Turcs)	355	—
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	87	40
Երկաթուղի (Lots Turcs)	126	75
Պանդ Օթթ. (Rangue Ott.)	590	—
Թրանսվալ (Transvaal)	106	—

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ԲԱՐԻԶ.—Թօքիոյէ հասած հեռագիրներու նայելով Ճաքոնցիներուն ռմբակոծութիւնը կրակի տուած է Բորթ Արթուրի զինարանը։

— Բեթերսպուրկէ կը ծանուցուի թէ Բօժտէսթվէնսքի նոր մ

Առեւտրական Կեանքը

Հիւսիսեւական ճարտարութիւնը

Ռուսական բամբակի բանթալօնցուները պուլսոց հրապարակին վրայ

Ապագայ մանչէսդրը

Ռուսիոյ հիւսելական ճարտարութեանց արտադրութիւնները մեր հրապարակին վրայ սպառելու փորձերը ցարդ արդիւնաւոր չէին եղած։ Առաջին անգամ ըլլալով՝ այս տարի Պոլսոյ առեւտրական հրապարակին վրայ սպառեցաւ քանի մը հազար ծրար բամբակէ բանթալօնցու, որոնք պատրաստուած են ռուսական Լոց քաղաքին մէջ։ Այս բանթալօնցուն մէջերը 90—100 փր.նոց ժամն և ստորին ապրանք մըն է։

Կատարեալ յաջողութիւն մըն էր այս, ուրկէ կարելի է ենթադրել որ ռուսական գործարանք պիտի կրնան այսուհետեւ իրենց նոյն կարգի ուրիշ վաճառքներուն համար յաճախորդ գտնել մեր հրապարակին վրայ։ Ռուսիա այժմ երկրագործական երկիր մը չէ միայն։ Կէս դարէ ի վեր հոն ճարտարութեանց զարգացման համար եղած ճիգն ու զոհողութիւնները սկսած են սպասուած արդիւնքները տալ։ Իր ճարտարային արտադրութիւնները ո՛չ միայն կը բաւեն երկրին ներքին պէտքերուն, այլ ինչ ինչ տեսակներ արտածուելով կը յաջողին մրցիլ, օտար հրապարակներու վրայ, է՛ն ճարտարագործ երկիրներու հետ։

Անցուցած չահեկան և օգտակար է ծանօթանալ դրացի երկրի մը ճարտարութեան ու միանգամայն մեր մանիֆաքթուրայի հրապարակին վրայ երեւցող նոր մրցակցի մը կարողութեան։ Մանաւանդ կ'արժէ մեր առեւտրականներուն՝ ճանչնալ Լոց քաղաքը, որ կը խոստանայ ապագայ Մանչէսդր մը ըլլալ։

Ռուսական ճարտարագործ երկիր մը ընելու համար եղած լանքերուն նպաստած են երկրին տարածութիւնը, աշխարհագրական դիրքը, ներքին հաղորդակցութեան դիւրութիւն ընձեռող նաւարկելի գետերը, գործաւորին վիճակը, մաքսային դրութիւնը և օտար դրամագլխոյն գտած ընդունելութիւնը։

Եւրոպական Ռուսիա 5 1/2 միլիոն քառ. քիլոմէդր տարածութեամբ ընդարձակ երկիր մըն է, — 20%ը միայն խոպան, 25%ը մշակելի, 15%ը մարգագետին, 40%ը անտառ, ուր է՛ն ցուրտ և բարեխառն կլիմաներու յատուկ ամէն տեսակ բոյսեր կ'աճին ու անտառ և ժամն նախանիւթ մը կը հայթայթեն երկրին ճարտարութեան։ Իր ընդարձակ լիճերը, բազմաթիւ ջրանցքներով միացած լայն ու երկար գետերը փոխադրութեան ու հաղորդակցութեան քնական, ծիր ընթացիկ ճամբաներ են, ուր 50,000 քիլոմէդր երկարութեամբ գիծի մը վրայ 2000ի մօտ շոգենաւ եւ 50,000 գետանաւ կ'երթեւեկեն։ Իր աշխարհագրական դիրքը՝ սահմանակից ասիական բազմամարդ երկիրներու հանդէպ՝ դիւրութիւն տուած է իրեն գտնել կոյս շահատաններ, և սակայն առանց անոնց՝ իր երկրին բնակիչը միայն, 125 միլիոնի ահագին բազմաւթիւն մը, ապահոված է արդէն իր ճարտարային արտադրութեանց սպառումը։ Արդիւնաւոր եղած են երկրին ճարտարութիւնները պաշտպանելու նպատակաւ՝ ներածեալ օտար վաճառաց վրայ դրուած մաքսային բարձր սակերը։ Առաջին անգամ 1861ին հրատարակած օրէնքով, Ռուսիա ուտեստի վերաբերեալ նիւթոց արժէքին վրայ 75%, կիսաւարտ վաճառքներու վրայ 28% և ճարտարութեանց վրայ 27% մաքսդրաւ։ Ասիական սահմանագլուխէն՝ Թուրքիայէ, Պարսկաստանէ, Աֆղանիստանէ և Չինաստանէ ներածեալ վաճառքները միայն թեթեւ մաքսեր կը վճարէին կամ բոլորովին ազատ էին։ 1869ին և 1885ին Ռուսիա փոխեց մաքսային օրէնքը, նպաստաւոր պայմաններով առեւտրական պայմանագրութիւններ կնքեց օտար տէրութեանց հետ, սակայն բոլոր այս փոփոխմունքը երկրին ճարտարութիւնները աւելի եւս պաշտպանելու բնոյթը ունեցան։

Երկրին բնական հարստութիւնը, որ յաջողութեան գրաւական մըն է, օտար ճարտարագործներուն իրենց արհեստովին ու դրամագլուխով Ռուսիոյ մէջ հաստատուելու շարժառիթ մը եղած է։ Այսպէս, ամէն գլխաւոր ճարտարութիւնք օտարներու ձեռքով հիմնուած ու մշակուած են Ռուսիոյ մէջ, և այսօրինակ շատ մը կարեւոր ու շահաւոր ձեռնարկներ օտար դրամագլուխով կը գործեն։ Ըստ վերջին վիճակագրութեան, 1900 Յունուար 1ին՝ Ռուսիոյ մէջ 270 օտար առեւտր. ընկերութիւններ կային, — 162 պելժիական, 54 ֆրանսական, 32 գերմանական, 22 անգլիական։ Պելժիացիք ու Ֆրանսացիք ձեռնարկած են հանքային և մետաղային գործերու, Գերմանք՝ քիմիական, ելեկտրական աչխատութեանց, իսկ Անգլիացիք նաֆթի եւն.։

1861ին հրատարակուած օրէնքը՝ երկրին մէջ հիմնուելիք ապագայ գործարաններուն տուաւ բիւրաւոր գործաւորներ, որոնք հետզհետէ մշակեցին ամէն տեսակ արհեստներ և այս կերպով երկրին ճարտարութեան զարգացման մեծապէս նպաստեցին։ Այսօր իսկ ռուս գործաւորը ճարտար ու զարգացած չէ, սակայն իր չարքաշ, խնայող յատկութեամբ Եւրոպայի միւս գործաւորներէն յարգի է։ Վերջին կէս դարու մէջ՝ շնորհիւ այս պատճառներուն և պայմաններուն, Ռուսիոյ ճարտարութեանց մէջ ըրած յառաջդիմութեան վրայ գաղափար կուտան հետեւեալ թուանշանք որ երկրին մէջ գտնուած գործարաններուն և անոնց արտադրութեան կարեւորութիւնը կը պատկերացնեն։

	Գործարանք	Արտադր. միլ. ռուպլ
Հիւսելական	4,450	950,000
Ուտեստի	16,500	650,000
Փայտէ նիւթերու	2,360	103,000
Թուղթի	540	45,500
Քիմիական նիւթերու	760	60,000
Հողէ անօթներու	3,400	82,500
Հանքային	3,425	395,000
Մետաղային նիւթեր	2,410	310,000
Զանազանք	5,000	250,000
	38,845	2,846,000

Այս թուանշաններէն կը տեսնուի թէ Ռուսիոյ ճարտարութեանց մէջ առաջին տեղը կը գրաւէ հիւսելական ճարտարարուեստը որ ընդհանուր արտադրութեան 1/3ը կը կազմէ։ Արդարեւ Ռուսիոյ մէջ բացի մետաքսեղէնէ հիւսելական միւս ամէն տեսակները շատ զարգացած են։

Բամբակեղէնի մէջ այ շատ յառաջդիմած է։ 270,000 թոն բամբակ կ'սպառէ որ կը հայթայթուի Կովկասէ կեդր. Ասիայէ։ Ունի 200,000 տեզկեան, 6 1/2 միլիոն իլ (broche) և կ'արտադրէ է՛ն նուրբ, է՛ն հաստատուն տեսակէ կերպասներ, ապոժոներ են։ Անցուցակի ըսենք թէ Ռուս գիւղացին այնքան աղքատ է որ չի կրնար դեռ բամբակեղէն հագնիլ։

Ռուսիոյ մէջ բուրդը ոչ ժան է։ Երկրին մէջ կան 50 միլիոն ոչխար, որոնք առատ բուրդ կուտան։ 160,000 թոնս բուրդ կ'սպառեն բրդեղէնի գործարանք, ուր 45,000 տեզկեան և 700,000 իլ կան և կ'աչխատին 150,000 գործաւոր։ Կրնան ամէն տեսակ ընծիր և նուրբ կերպասներ և հիւսուածներ արտադրել։ Նշանաւոր են Մոսկուայի չուխան, քսմիրը, շալը են։

Բիաթնէ գործուածներու մասին բոլոր ճարտարագործ երկիրներու մէջ առաջինն է Ռուսիա։ 800,000 արտավար քթան մշակուած է, ուրկէ կ'արտադրուի 3 միլիոն կենդինար քթան, մինչ ե՛ռոպիոյ մէջ քթան մշակող միւս երկիրները, Աւստրիա, Ֆրանսա, Իտալիա ընդամէնը 200,000 արտավար մշակած են և կ'արտադրեն 1 միլիոն կենդինար։ Ռուսիա, երկրին մէջ գործուած նախանիւթէն զատ, մեծ քանակութեամբ քթան կ'արտածէ օտար երկիրներ։ Բիաթնէ գործուածներու 150 հազար տեզկեահներ կան Ռուսիոյ մէջ և կ'աչխատին 50,000 գործաւոր, որոնց արտադրութիւնները կրնան մրցիլ ֆրանսական և պելժիական լաւագոյն ապրանքաց հետ։

Հիւսելական ճարտարութեանց մէջ մետաքսի հիւղը՝ բազդատաբար միւս ներուն՝ չէ ծաղկած։ Կովկասի և հարաւային Ռուսիոյ մէջ թթենիի մշակութեան մեծ խնդամբ կը տարուի։ Շերամը՝ Պրուսայի հուանէն՝ մեծ մասամբ Պաղատատի ճերմակ տեսակէն է։ Բժժուները Իտալիա (Միլան) կ'երթան մանուելու, որովհետեւ Կովկասի և կեդր. Ասիոյ մէջ մանարան չկայ։ Մետաքսեղէնի 200 գործարաններ կան Ռուսիոյ մէջ, ուր 5000 գործաւոր կ'աչխատին, և իրենց նախանիւթը մեծ մասամբ Թուրքիայէ, Պարսկաստանէ և Իտալիայէ կը ներածեն։ Հիւսելական ճարտարութեանց մէջ կայ ուրիշ բաւական կարեւոր տեսակ մը, որ միայն Ռուսիոյ յատուկ է։ Ռուսիոյ մէջ մեծածաքանակ փսիաթ, պարկ, չուան են։ կը հիւսեն, որոնց նախանիւթն է ծառի կեղեւ։ Ամառուան մասին ամէնէն հարուստ երկիրը Ռուսիա է։ Ունի 200 միլիոն արտավար անտառ և նոյնքան կենդինար փայտ կ'արտադրէ տարին։ Այդ փայտերէն կ'ստանան շատ մը արհեստական նիւթեր, ռէյճնա, թիրէպենթին, բօթաս եւն. ու անոնց կեղեւներէն կը պատրաստեն փսիաթ, պարկ եւն.։

Շատ երկար պիտի ըլլար հոս պատկերացնել ռուսական միւս ճարտարութեանց վիճակը, իւչպէս թուղթի, կաշիի, յախճապակիի, շոգեշարժ մեքենայից գործարաններուն թիւը և արտադրութիւնը որոնք քանակի և որակի մասին երկրին պիտոյից ու պահանջմանց բաւական զատ քիչ շատ ալ կրնան մրցիլ օտար արտադրութեանց հետ։

Ռուսիոյ ճարտարութեանց կեդրոնն է Մոսկուա, իսկ առեւտրապէս ամէնէն զարգացած մասն է Ռուսական Լեհաստան։

Ռուսական Լեհաստան Ռուսիոյ արեւմտեան կողմը կը գտնուի և Գերմանիոյ սահմանակից է։ Ունի 127,316 քառ. քիլոմէթր տարածութիւն և 7 միլիոն բնակիչ, 1 1/2 միլիոնէն աւելին հրեայ։ Բաժնուած է 10 կառավարութեան։ Ռուսիոյ այս մասին մէջ կան 6750 գործարան, ուր կ'աչխատին 120,000 գործաւոր և կ'արտադրեն յօտաւոր հաշուով տարին 200 միլիոն ռուպլի ապրանք։ Թիստ զարգացած են հիւսելական ճարտարութիւնն, մասնաւորաբար բամբակեղէնք, նաև գորգի, կաշիի, մեքենայի, մետաղական, կառքի, նաւագի, հոտեղինից ճարտարութիւնք։

Լոց Լեհաստանի մէկ կառավարչութեան մէջ կը գտնուի և Ռուսիոյ այդ մասին ամէնէն կարեւոր, ամէնէն զարգացած ու վաճառական քաղաքն է։ Ունի 350,000 բնակիչ և 350 կարեւոր գործարաններ սրոնք տարին 80 միլիոն ռուպլի վաճառք կ'արտադրեն, մեծ մասամբ բամբակեղէն, և այս պատճառաւ Լոց «Բոլոճիոյ Մանչէսթրը» կը կոչուի։ Անմրցելի են իր գործարաններուն բլիւսի նման թիւլիու և կակաղ գործուածները՝ վլուրը, բամբակէ թաւիշները, անկողնի ծածկոցները, գորգը եւն. որոնցմէ կը կարծուի թէ պիտի սկսին տակաւ սպառում գտնել մեր հրապարակին վրայ ալ։

Լոցի արտադրութիւնք Օտեսայի ճամբով կուգան Պոլիս, բայց ո՛չ կանոնաւոր ու գոհացուցիչ եղանակաւ, որովհետեւ վաճառքի մը ո՛ր շոգենաւով և ե՛րբ գալը տեղականաւ համար գոնէ երեք անգամ Դալաթիոյ Շոգ. Ընկերութեան դիմելու է։

ՎԱՀՐԱՄ

Նամակ Գրելու Արուեստը

Առեւտրական թղթակցութեան սկզբունքները

Օրինական տրամադրութիւններ

Նամակներու դասակարգութիւնը

Մաքուր, ամփոփ եւ յստակ գրելը խաղաքարտուղարութիւն մըն է։

Վաճառականները շատ հոգ կը տանին որ ուրիշներու հետ իրենց առեւտրական թղթակցութիւնը ուշադրութեամբ և կանոնաւորութեամբ ըլլայ։ Լաւ նամակագիր մը պէտք է գիտնայ առեւտրական թղթակցութեան յատուկ կանոններն ու սովորութիւնները, այ օրինքն մաքուր, կարգացուելիք գիր, յստակ ոճ և կարճ խօսք։ «Ենթադրեցէք որ, կ'ըսէ Մ. Աղուարդ Մէրրիդ, փոխանակ ո՛և է առեւտրական գործի մը վրայ նամակով խօսելու, հեռագրաւ պիտի խօսիք։ Հեռագրի համար քանի՞ բառ որ պիտի գործածէիք, կրկնապակեցէք, քիչ մը վայելուչ երեւոյթ մը տալու համար ձեր մտածման այս նմանախին, և պիտի ունենաք առեւտրական անթերի նամակ մը»։

Ամէն վաճառական չնորհակալ կ'ըլլայ իր թղթակցին եթէ անիկա ընթեռնլի կերպով գրելու քաղաքավարութիւնը ունենայ, վասն զի հաւատացէք որ մեծ անքաղաքավարութիւն մըն է ստիպել ուրիշը որ ժամերով աչխատի խառնակ գիրերը կարդալու կամ մութ խօսքերէ բան մը հասկնալու համար։ Հետեւապէս, խղճամիտ նամակագիր մը գրածը անգամ մը կը կարդայ ուշադրութեամբ և յետոյ կը ստորագրէ կամ ստորագրել կուտայ։ Կամ թէ ուրագիծ մը կը պատրաստէ նախ, կը սրբագրէ և յետոյ մաքուրը կ'առնէ, եթէ խնդիրը առեւտրական կարեւոր գործի մը վրայ է։ Պէտք չէ մոռնալ որ բաղդաթերը, գաղտերը սովորաբար ծագում կ'առնեն առեւտրական նիւթերի մէջ եղած զանցառութիւններէ կամ իմաստի մթութենէ որոնք սխալ մեկնութիւններու տեղի կուտան։

Առեւտրական թղթակցութեան լաւագոյն մէկ եղանակը, զոր կը յանձնարարենք, նամակներուն տողագլուխները կամ հատուածները թուագրել և նոյն իսկ խորագիր մը տալն է անոնց, այսինքն այն հատուածին մէջ ի՛նչ գործի վրայ որ կը խօսուի, այն գործը իբրեւ խորագիր դնել տողագլխին վրայ։ Ասիկա ամէնէն նպաստակայարմար միջոցն է—, մանաւանդ առեւտրական կարեւոր գործերու համար, որոնք չարաւնակութիւն պիտի ունենան —, պարտաւորել թղթակիցը որ տողագլուխներուն կարգովը պատասխանէ, որով չփոթութիւն չըլլար։

*** Առեւտրական գործառնութեանց մէջ, հոգ չէ թէ աւելի կամ նուազ կարեւոր ըլլան, օրէնքը իրեւ ապացոյց կը նկատէ հաշուեցոյցերը, ընկալագրերը, և երկուստեք փոխանակուած նամակները։ Ուստի, անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր ի գործ դրուած սովորութիւնները հաստատելու և կանոնաւորելու համար, օրէնքը տրամադրութիւններ սահմանած է հաշուետուներ և նամակները մինչեւ տասն տարի անվթար պահելու համար, որպէս զի անոնք իրբեւ վաւերաթուղթ ծառայեն երբ երկու վաճառականներու միջեւ դատական խնդիր մը ծագի։ Օրէնքը կը պատուիրէ ո՛չ միայն Օրհնաչին ու հաշուեկշռի տոմարը պահել, այլ նաեւ ստացուած առեւտրական նամակները ծրարել և զրկուած նամակներուն ընդօրինակութիւններն առնել մասնաւոր տետրակի մը մէջ։

*** Առեւտրական նամակը կը բանայ և կը կարդայ վաճառատան պետը կամ անոր ներկայացուցիչը, որոնք կը թուագրեն և կը յանձնեն պատկանեալ տեղը, որպէս զի տրուած հրահանգները կամ յանձնարարութիւնները գործադրուին։ Վաճառորդին և հաշուակալին ձեռքէն անցնելէ ետքը, նամակը երկայնքէն կը ծալուի, արտաքին երեսին վրայ, վերի կողմը, ո՛ւրկէ և որքա՛ն կողմէ և ե՛րբ եկած ու պատասխանուած բլլալը կը գրուի և կը պահուի արուբեանական խորշդարանի մը մէջ։ Կամ թէ իւրաքանչիւր առեւտրական թղթակցի թուղթէ պահարան մը յատկացուելով, հոն կը դրուին այն թղթակցին վերաբերեալ բոլոր թուղթերը։ Տարուոյն վերջը, այս պահարանները կը ծրարուին, կը թուագրուին և կը պահուին։ Զրկուած նամակները ընդհանրապէս կ'ընդօրինակուին մասնաւոր տետրակի մը մէջ։ Մեծ վաճառատուները զատ զատ Ընդօրինակութեան տետրակներ կը յատկացնեն ի բաքանչիւր թղթակցի կամ թէ անկատ թուղթերու վրայ կ'ընդօրինակեն և երկաթեայ ճանկով մը կը միացնեն թղթակիցէն առնուած նամակներուն, որով ամբողջական թղթածարարներ (soupk) կը կազմուին։

ԳՈՒՆԵՐ

Կապոյտ

Կապոյտին պատմութիւնը

[ՌՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ]

ԱՌԵՏ. ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՄԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բ. եւ վերջին յօդուած

4.— Պղինձը շատ պայծառ կապոյտ գոյներ կուտայ որոնք կանաչ կապոյտ կ'երեւան լոյսին մէջ։ Այս գոյները շատ կը գործածուին թատրոնի զարդարանքներու համար։ Թունաւոր են և անկարելի է իւղի մէջ գործածել, որովհետեւ կը կանչնան կը ժանկառին իսկոյն։

5.— Լեղակը (չիվիս), որ հիանալի գոյն մը ունի և լոյսէն, օճառաւմէն, լուացքէն չայլայլիր. կը հանուի Հնդկաստանի և Կուանթէմալայի մէջ գտնուած զանազան տունկերէ։ Երբ Հնդկաստանի լեղակը առաջին անգամ 16րդ դարուն Եւրոպա մտցուեցաւ, իբր վնասակար արգիլուեցաւ, բայց վերջապէս յաղթանակ տանելով գադրեցնել տուաւ կոկուկի (pastel չիվիս օրու) Եւրոպական մշակութիւնը։ Այժմ գնական լեղակին գինը 2 ֆրանք պակաս է և 16էն 14ի իջած է։ Անիլին եճs սօsա Ֆապրիք անուն առեւտրական օրը ընկերութիւնը արհեստական լեղակ կ'արտադրէ որով հիանալի գոյներ կ'ստացուին։

Երեսուն տարի կայ որ գերմանացի անուանի քիմիագէտ Պայէր գտած է լեղակին համարութիւնը որ շատ սուղի կը նստի։ Անիլին եճsյսօsա ընկերութիւնը ա՛նպիսի արհեստական մէթոտ մը գտաւ որ այժմէն կ'սպառնայ լեղակենիներու մշակութեան։

Լեղակը գրեթէ բնաւ չի գործածուիր նկարչութեան մէջ, թանի ջրանկարէ։ Բայց հիմն է բոլոր կապոյտ ներկերուն։ Լեղակի կապոյտը բիւրեղացած նիւթ մըն է, ածուխէ, ջրածինէն, թթուածինէ և բորակածինէ կազմուած և ջուրի մէջ չի լուծուիր։ Ջուրին և վերածիլ մարմնի մը ազդեցութեան տակ, կապոյտ լեղակը ջրածին կը ձգէ և կը փոխուի ճերմակ լեղակի որ կը լուծուի կիրի, բոդասի կամ օշնդրի լուծոյրի մէջ։ Ասոնք ալ ամենեւին չեն ազդեր գունաւորման վրայ։ Ասոնք ալ ամենեւին չեն ազդեր գունաւորման վրայ։ Ասոնք ալ ամենեւին չեն ազդեր գունաւորման վրայ։

Պարզ Խօսքեր

Սիւելի Հրանտ

Ցարմար վայրկենին և յարմար տեղը աչխատելէ զատ անհրաժեշտ է նաև լաւագոյն եղանակը գիտնալ. որպէսզի մեր աչխատութիւնը արդիւնաւոր ըլլայ։ Ո՛և է տեղ մը իգործ դրուած ճարտարարուեստին տեսակը ի՛նչ ալ ըլլայ, պէտք է ա՛յնպէս ընել որ գործաւորը լաւագոյն եղանակով աչխատի, այսինքն ժամանակ չկորսնցնէ։ Շա՛տ եղանակներ կան միեւնոյն աչխատութիւնը կատարելու, և այդ տարբեր եղանակներուն է՛ն ադեկը ընտրելու համար գործաւորը ուշիմ և ճարտար ըլլալու է կամ գէթ ուշիմ և ճարտար մարդու մը հսկողութեան տակ աչխատելու է։ Նաև, ինչպէս պիտի տեսնենք վերջը, աչխատութեան բաժանումի ալ պէտք կայ, որպէսզի ամէնօք իր կատարած գործը լաւագոյն կերպով ընէ։ Հետեւաբար՝ պէտք ունինք 1. Գիտութեան, և 2. Աչխատութեան բաժանման։ Ո և է աչխատութենէ մը ամէնէն կարելի օգուտ քաղելու համար ոչ միայն պէտք է ճարտար ըլլայ աչխատաւորը, այլ նաև գիտան կամ հմտութիւն ունենայ իր կատարած գործին վրայ։ Բնութիւնը ճանչնալու, ո սուսումնասիրելու գիտութիւնը մեծ մասամբ կը կայանայ իրաց պատճառը հասկնալու, այսինքն գիտնալու մէջ թէ ո՞ր բաները պէտք է միանան ուրիշ ո՛և է բաներ արտադրելու համար։ Այսպէս, շոգեշարժ մեքենան արդիւնք է սա գիտին որ երբ ջուրը ուռքնայ, շոգի կ'արտադրէ։ Ուրեմն հնոցը, հանքածուխը, կաթսան, ջուրը ոյժ արտադրող պատճառներ են։ Ամէն անգամ որ աչխատութիւն մը ուսնիլ կատարելու, նախ պէտք է հասկանալ թէ որո՞նք են այն պատճառները որոնք պիտի դիւրացնեն աչխատութիւնը։ Բան գիտնալը շատ մը անօգուտ աչխատութիւններէ կ'ազատէ մեզ։ Գիտութիւնը երբեմն կը ցուցնէ թէ այն բաները զոր կ'ուզենք ընել, իրապէս անկարելի են։ Այսպէս, երկար տարիներ կարծուեցաւ որ երկաթը ծանրոյ լաւագոյն եղանակն է պող որ ներփչել հնոցին մէջ։ Գիտութիւնը սովորեցուց սակայն որ փոխանակ պող օդի, ընդհանրապէս կարելի եղածին չափ տաք օդ ներփչելու է։ Գիտութիւնը շատ անգամ կը փրկէ մեզ անօգուտ աչխատութիւններէ։ Նաւավարը, նաւատին ծովախաղացին կ'սպասեն, ճամբորդութեան ատեն նպաստաւորելու համար, մինչդեռ մինոլորտաքանները պատրաստած են ծովային քարտէզներ որոնք նաւապետին ցոյց կուտան թէ որտեղ ճամբորդութեան մը նպատակը հասնելու համար հովերը ո՛ւրկողմէն է գալու։ Բանաստեղծ Վերգիլիոս շա՛տ իրաւունք ունէր ասելու երանի կարդալու անոնց որ իրենց պատճառը գիտեն։

ՍԻՄՈՆ ԶԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

Տեր եւ Տնտեսն
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՍՍԷՔՃԵԱՆ

ԲՕՆՍՕՆ ՏԻՒ ԹԷՐԱՅԼ

ԲՕՔԱՆՊՕԼ

ԲԱՐԻՋԵԱՆ, ՄԵԾ ՏՈՒԱՄ

Թ. Ս. Ի. Դ. Մ.
ԺԻՐԱՑՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ

Ա. Ս. Ա. Ա.

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

ԺԳ.

ՖԱՆՆԻ

Պաքարա ուրախութենէն ցնցուեցաւ և Պ. որ Ֆօրբէյի քով գնաց։ Միեւնոյն ատեն Ուիլերմա Ֆանին կանչեց։

—Պզա՛ի, ըսաւ, տիրուհիդ կոսակառքը նստէ և այս նամակը Օր. Սբրիզի տար։ Եթէ բացատրութիւն ուզէ, կ'ըսես որ բան մը չես գիտեր, բայց թէ տիրուհիդ ահռելի վիճակի մը մէջ է։ Ահաւասիկ քեզի համար նուէր մը։

Ժամ մը ետքը, Ուիլերմա կը մեկնէր Պաքարայի տունէն և Սէրբանդ փողոցը կը վազէր։

—Հիմա մենք երկուքս ենք, Պ. որ Ֆօրբէս, մրմռաց կառքին սանձերը ձեռք առնելով։

ԺԴ.

ՊՕԲՐԷՕ

Ֆանի, տիրուհիին կառքին մէջ ընկղմանած, զոր, փակագծի մէջ ըսելով, վայլեցուցած էր իրեն, Դանբլ արուարձանը կը վազէր և հոն կը հասնէր ժամ 9ին միջոցները։ Մաղկասաակ գործաւորուհին նոր դարձած էր, Օր. Ֆանի հետ ճաշելու և անոր Մէսլէյ փողոցի նոր բնակարանը տեսնելու գացած ըլլալով։ Եւ որովհետեւ երեք ժամ կորնցուցած էր, վառեց կանթեղը, և գործի սկսաւ քիչ մը ուշ պառկելու դիտումով։ Լէոն ցերեկին տեսութեան եկած էր, բերելով ծննդաւայրէն եկած նամակը որով բանուորներու նախկին վերակացու Ժագ կ'իմացնէր թէ իր ստացուածքը ծախսառնող մը գտած էր և ինք ալ ի մօտոյ պիտի գառնար։ Ժագ պիտի բերէր Լէոնի դը ոմն ու Թուղթերը, և անմիջապէս ամուսնական ծանուցումը պիտի ընէին, և 15 օրէն կամ երեք շաբաթէն Սբրիզ պիտի ամուսնանար։ Այս մասնումը սիրտ տուաւ իրեն ալխատելու և Սբրիզ գործի սկսաւ իր ամէնէն զուարթ յանկերգը երգելով։ Քիչ մը ետքն էր որ Ֆանի եկաւ։ Մաղկագործ աղջիկը շատ զարմացաւ տեսնելով իր քրոջ սենեկապանուհին որ այնքան անգամ ժամ մը կուգար և այս զարմանքը սարսափի փոխուեցաւ յանկարծ երբ Պաքարայի նամակն աչքէ անցուց։

—Աստուա՜ծ իմ, պոռաց, ի՞նչ պատահեցաւ Լէոնին։

—Չեմ գիտեր, պատասխանեց Ֆանի իր դերը կատարելով հաւատարմօրէն, բայց տիկինը վշտահար է և խենդ կարած է։

Սբրիզ իսկոյն ելաւ, գործատեղանը հրեց, ակնթարթի մէջ գլխարկ մը դրաւ գլուխը և շալ մը առաւ ուսերուն վրայ և ըսաւ Ֆաննիին.

—Կ'երթա՛մ, կ'երթա՛մ...։ Ըսէք քրոջս որ կ'երթա՛մ։

Ֆաննի վազելով դուրս ելաւ, կիսակառքը նստաւ նորէն և անյայտ եղաւ։ Սբրիզ անոր ետեւէն իլաւ արագ արագ, ծանդուղը լուսաւորող կանթեղին լոյսովը դարձեալ կարդալով Պաքարայի տարօրինակ նամակը։

—Սէրբանդ փողոց, թիւ 19...։ մրմռաց։ Բայց ասկէ հոն մղոն մըն է և վայրկեան մը չկայ կորնցնելիք։

Եւ Սբրիզ, որ քրոջը կառքը նստիլ չէր ուզեր, ամէնէն մօտ կայանը վազեց, կառքի մը մէջ նստուեցաւ և հասցէն տուաւ կառապանին։ Կէս ժամ ետքը, կառքը կեցաւ Սէրբանդ փողոցը, հին երկյարկ տան մը առջեւ, որուն միշտ գոց փեղկերը չարագուշակ տեղի մը երեւոյթը կուտային անոր և ուր Թոլար մացուցած էր Բաբդան Ուիլերմսը, Լոնտոնէ դարձին։ Սբրիզի սիրտը սեղմուեցաւ այս տան տխրագին երեւոյթէն և սոսկալի անձկութիւնով մըն էր որ դրան ուռնակը զարկաւ։ Եւ երբ դուռը իր ժանգոտած ծխներուն վրայ ճռնչելով բացուեցաւ և աղջիկը մութ ու նեղ անցք մը տեսաւ, ուրկէ խանաւ և նոզկալի հոտ մը կուգար, սկսաւ դողալ և իրեն անանկ եկաւ որ գերեզմանի մը մէջ կը մտնէր։ Ստրատիպելով յառաջացաւ մութին մէջ և յուզեալ ձայնով մը պոռաց.

—Հոս գանուող չկա՞ս։

Այն տեղն լոյս մը փայլեցաւ հինցած տաբհանաներ ունեցող այն դարձդարձիկ ասանդուղին գլուխը, որուն իբր բազրիք կը ծառայէր փ զոտ կուան մը և Սբրիզ սարսռալով տեսաւ գարշելի գէմքը պառաւի մը որ գէշ ձայնով մը հարցուց.

—Ո՞վ է ան։ Այս ժամուս եկողը ո՞վ է նայիմ։

(Շարունակելի)

Ամանորեայ Գեղարուեստ

Ամանորեայ գեղարուեստ ասելով՝ ոչ միայն Օրհնաչին ու հաշուեկշռի տոմարը պահել, այլ նաեւ ստացուած առեւտրական նամակները ծրարել և զրկուած նամակներուն ընդօրինակութիւններն առնել մասնաւոր տետրակի մը մէջ։

*** Առեւտրական նամակը կը բանայ և կը կարդայ վաճառատան պետը կամ անոր ներկայացուցիչը, որոնք կը թուագրեն և կը յանձնեն պատկանեալ տեղը, որպէս զի տրուած հրահանգները կամ յանձնարարութիւնները գործադրուին։ Վաճառորդին և հաշուակալին ձեռքէն անցնելէ ետքը, նամակը երկայնքէն կը ծալուի, արտաքին երեսին վրայ, վերի կողմը, ո՛ւրկէ և որքա՛ն կողմէ և ե՛րբ եկած ու պատասխանուած բլլալը կը գրուի և կը պահուի արուբեանական խորշդարանի մը մէջ։ Կամ թէ իւրաքանչիւր առեւտրական թղթակցի թուղթէ պահարան մը յատկացուելով, հոն կը դրուին այն թղթակցին վերաբերեալ բոլոր թուղթերը։ Տարուոյն վերջը, այս պահարանները կը ծրարուին, կը թուագրուին և կը պահուին։ Զրկուած նամակները ընդհանրապէս կ'ընդօրինակուին մասնաւոր տետրակի մը մէջ։ Մեծ վաճառատունները զատ զատ Ընդօրինակութեան տետրակներ կը յատկացնեն ի բաքանչիւր թղթակցի կամ թէ անկատ թուղթերու վրայ կ'ընդօրինակեն և երկաթեայ ճանկով մը կը միացնեն թղթակիցէն առնուած նամակներուն, որով ամբողջական թղթածարարներ (soupk) կը կազմուին։

ԳՈՒՆԵՐ

Կապոյտ

Կապոյտին պատմութիւնը

[ՌՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ]

ԱՌԵՏ. ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՄԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բ. եւ վերջին յօդուած

4.— Պղինձը շատ պայծառ կապոյտ գոյներ կուտայ որոնք կանչ կապոյտ կ'երեւան լոյսին մէջ։ Այս գոյները շատ կը գործածուին թատրոնի զարդարանքներու համար։ Թունաւոր են և անկարելի է իւղի մէջ գործածել, որովհետեւ կը կանչնան կը ժանկառին իսկոյն։

5.— Լեղակը (չիվիս), որ հիանալի գոյն մը ունի և լոյսէն, օճառաւմէն, լուացքէն չայլայլիր. կը հանուի Հնդկաստանի և Կուանթէմալայի մէջ գտնուած զանազան տունկերէ։ Երբ Հնդկաստանի լեղակը առաջին անգամ 16րդ դարուն Եւրոպա մտցուեցաւ, իբր վնասակար արգիլուեցաւ, բայց վերջապէս յաղթանակ տանելով գադրեցնել տուաւ կոկուկի (pastel չիվիս օրու) Եւրոպական մշակութիւնը։ Այժմ գնական լեղակին գինը 2 ֆրանք պակաս է և 16էն 14ի իջած է։ Անիլին եճs սօsա Ֆապրիք անուն առեւտրական օրը ընկերութիւնը արհեստական լեղակ կ'արտադրէ որով հիանալի գոյներ կ'ստացուին։

Երեսուն տարի կայ որ գերմանացի անուանի քիմիագէտ Պայէր գտած է լեղակին համարութիւնը որ շատ սուղի կը նստի։ Անիլին եճsյսօsա ընկերութիւնը ա՛նպիսի արհեստական մէթոտ մը գտաւ որ այժմէն կ'սպառնայ լեղակենիներու մշակութեան։

Լեղակը գրեթէ բնաւ չի գործածուիր նկարչութեան մէջ, թանի ջրանկարէ։ Բայց հիմն է բոլոր կապոյտ ներկերուն։ Լեղակի կապոյտը բիւրեղացած նիւթ մըն է, ածուխէ, ջրածինէն, թթուածինէ և բորակածինէ կազմուած և ջուրի մէջ չի լուծուիր։ Ջուրին և վերածիլ մարմնի մը ազդեցութեան տակ, կապոյտ լեղակը ջրածին կը ձգէ և կը փոխուի ճերմակ լեղակի որ կը լուծուի կիրի, բոդասի կամ օշնդրի լուծոյրի մէջ։ Ասոնք ալ ամենեւին չեն ազդեր գունաւորման վրայ։ Ասոնք ալ ամենեւին չեն ազդեր գունաւորման վրայ։ Ասոնք ալ ամենեւին չեն ազդեր գունաւորման վրայ։